

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Procesní a jiné prostředky ochrany osobnosti
ve světle recentní judikatury**

**Diplomant:
Milan Dočkal**

Plzeň 2013

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra soukromého práva a civilního procesu

Studijní program: M6805 Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Procesní a jiné prostředky ochrany osobnosti
ve světle recentní judikatury

Vedoucí diplomové práce:
prof. JUDr. Vladimír Plecítý, Csc.
Katedra soukromého práva a civilního procesu

Diplomant:
Milan Dočkal

Plzeň 2013

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Procesní a jiné prostředky ochrany osobnosti ve světle recentní judikatury“ zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Plzni dne

.....

Poděkování:

Rád bych poděkoval prof. JUDr. Vladimíru Plecitému, CSc. za vedení mé diplomové práce. Jeho přednášky z občanského práva a předmět ochrany osobnosti na Policejní akademii České republiky v Praze byly mimo jiné pro mě podnětem pro další studium práva a zdokonalování se v tomto oboru na fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni.

1.	ÚVOD	1
2.	HISTORICKÝ EXKURZ.....	3
3.	OCHRANA OSOBNOSTI – ZÁKLADNÍ LIDSKÉ PRÁVO.....	9
3.1.	OSOBNOST.....	9
3.2.	OCHRANA OSOBNOSTI – LIDSKÉ PRÁVO	9
3.3.	OCHRANA OSOBNOSTI – MEZINÁRODNÍ PRAMENY.....	10
3.4.	OCHRANA OSOBNOSTI – ÚSTAVNÍ PRAMENY	11
3.5.	OCHRANA OSOBNOSTI – ZÁKONNÉ PRAMENY	12
3.5.1	<i>Občanský zákoník</i>	<i>12</i>
3.5.2	<i>Nový občanský zákoník.....</i>	<i>13</i>
4.	OSOBNOSTNÍ PRÁVA A OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ	17
4.1.	OSOBNOSTNÍ PRÁVA	17
4.1.1	<i>Ochrana života a zdraví.....</i>	<i>17</i>
4.1.2	<i>Ochrana občanské cti a lidské důstojnosti.....</i>	<i>18</i>
4.1.3	<i>Soukromí.....</i>	<i>20</i>
4.1.4	<i>Jméno.....</i>	<i>21</i>
4.1.5	<i>Projevy osobní povahy.....</i>	<i>22</i>
4.1.6	<i>Jiná osobnostní práva</i>	<i>22</i>
4.2.	OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ.....	23
4.2.1	<i>Osobní údaje</i>	<i>23</i>
4.2.2	<i>Zpracování a shromažďování osobních údajů</i>	<i>25</i>
4.2.3	<i>Ochrana osobních údajů.....</i>	<i>26</i>
4.2.4	<i>Úřad pro ochranu osobních údajů</i>	<i>27</i>
4.2.5	<i>Činnosti Úřadu pro kontrolu osobních údajů.....</i>	<i>28</i>
5.	SOUČASNÝ VÝVOJ JUDIKATURY.....	30
6.	PRÁVNÍ PROSTŘEDKY OCHRANY	35
6.1.	ASPEKTY VZNIKU ÚJMY PLYNOUCÍ Z NEOPRÁVNĚNÉHO ZÁSAHU DO OSOBNOSTNÍCH PRÁV SUBJEKTU A PODMÍNKY VZNIKU NÁROKU VYPLÝVAJÍCÍ Z USTANOVENÍ § 13 OZ	37
6.2.	AKTIVNÍ A PASIVNÍ VĚCNÁ LEGITIMACE PŘI OCHRANĚ OSOBNOSTI	39
6.3.	INSTITUTY OMEZUJÍCÍ VŠEOBECNÉ OSOBNOSTNÍ PRÁVO	40
6.4.	OBECNÉ PROSTŘEDKY OBČANSKOPRÁVNÍ OCHRANY	45
6.4.1	<i>Obranná svépomoc.....</i>	<i>46</i>
6.4.2	<i>Dohoda</i>	<i>47</i>
6.4.3	<i>Ochrana poskytovaná příslušným orgánem státní správy.....</i>	<i>47</i>

6.5.	SODNÍ OCHRANA.....	49
6.5.1	<i>Ochrana soudní – petitorní</i>	49
6.5.1.1	Smírčí řízení	50
6.5.1.2	Předběžné opatření	51
6.5.2	<i>Ochrana prostřednictvím jiných žalob</i>	51
6.5.3	<i>Žaloba na náhradu škody</i>	52
6.6.	ZVLÁŠTNÍ, SPECIFICKÉ, OBČANSKOPRÁVNÍ PROSTŘEDKY OCHRANY.....	53
6.6.1	<i>Žaloba zdržovací – negatorní</i>	54
6.6.2	<i>Žaloba restituční – odstraňovací</i>	55
6.6.3	<i>Žaloba satisfakční</i>	56
6.6.4	<i>Nepeněžitě morální plnění</i>	57
6.6.5	<i>Materiální satisfakce</i>	57
6.6.6	<i>Stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva</i>	59
6.7.	PROSTŘEDKY OCHRANY OSOBNOSTNÍCH PRÁV V DALŠÍCH ZÁKONECH.....	61
6.7.1	<i>Zákoník práce</i>	61
6.7.2	<i>Trestní zákoník a zákon o přestupcích</i>	62
6.7.3	<i>Autorský zákon</i>	64
6.7.4	<i>Zákon o ochraně osobních údajů</i>	65
6.7.5	<i>Tiskový zákon</i>	67
7.	ZÁVĚR	70
8.	RESUME	73
9.	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	75
	LITERATURA.....	75
	ELEKTRONICKÉ ZDROJE.....	76
	PRÁVNÍ NORMY	76
	JUDIKATURA	77
	ODBORNÉ ČLÁNKY	78

1. Úvod

Ke zpracování výše uvedeného tématu diplomové práce mě mimo jiné vedlo moje předchozí studium na Policejní akademii České republiky v Praze. Výuka a skladba předmětů, na předchozí alma mater, měla trochu odlišnou koncepci, než jakou má skladba předmětů na právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni, avšak z tohoto důvodu jsem přesvědčen, že propojením znalostí, které jsem získával na výše uvedených institucích mi umožňují komplexnější pohled na ochranu osobnosti, a to jak ze soukromoprávního hlediska, tak i z hlediska veřejnoprávního. Ucelený pohled mi také umožňuje funkce najmenovaného předsedy přestupkové komise na úřadu Městského obvodu Plzeň 4 a současná praxe v advokátní kanceláři Mgr. Jana Blažka, advokáta se sídlem v Plzni. Můj pohled na výše uvedenou problematiku bude tedy částečně determinován získaným vzděláním, tak i zatím poměrně krátkými praktickými zkušenostmi.

Ochrana osobnosti je tak širokým tématem, že by svojí materií samozřejmě přesáhla povolený rozsah diplomové práce, proto těžiště bude kladeno zejména na prostředky její ochrany, přičemž hlavní roli bude hrát pohled na soudní prostředky ochrany. Marginálně budou v této práci uvedeny příklady z práva veřejného, a to zejména správního a trestního.

Materiálnímu těžišti této práce, kterým jsou prostředky ochrany osobnostních práv, bude předcházet historický exkurz, tedy způsob na pohled pojmu osobnosti v historických konotacích, přičemž se bude jednat zejména o příklady z římského práva a českých právních dějin. Po této kapitole bude následovat pojem ochrany osobnosti jako základního lidského práva a samostatný výklad pojmu osobnosti v recentním českém právu, v pramenech síly zákona. V další kapitole se budu zabývat samostatnými osobnostními právy a také současnou ochranou osobních údajů, kde se bude jednat zejména o deskripci na základě zákona č. 101/2000 Sb., zákona o ochraně osobních a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V kapitole následující vyberu několik příkladů ze současné judikatury, která se tou problematikou zabývá, a dále se pokusím nastínit možný další vývoj judikatury. Jak již bylo výše uvedeno, v kapitole

která předchází závěru, budou rozebrány jednotlivé typy možné ochrany osobnosti.

Co se týče vědeckých metod, pak zejména v první části této diplomové práce budou použity metody deskriptivní pro úvod do dané problematiky. V další části diplomové práce bude použita metoda právní komparace, a to ve vztahu mezi jednotlivými prostředky ochrany osobnosti, tak i ve vztahu současné judikatury k textům právních předpisů. Částečně bude použita také indukce a dedukce k vývoji pro futuro. Nelze také opomenout také metody analytické při rozebírání jednotlivých právních prostředků ochrany osobnosti, a metody syntetické pro význam obecnějších závěrů v dané problematice.

Cílem této práce není podat vyčerpávající popis předmětné problematiky, ale spíše podat základní popis jednotlivých prostředků ochrany osobnosti a jejich vyváženosti, a dále podat tak základní orientaci v této materii

2. Historický exkurz

Podle současného zákona č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“) má fyzická osoba právo na ochranu své osobnosti.¹ Pokud současný OZ používá pojmu fyzická osoba, tak se takovou osobou rozumí člověk. Tedy každá osoba, které narozením vzniká způsobilost k právům a povinnostem.² Přestože toto vymezení vypadá poměrně jednoduše, jedná se o zcela zásadní tezi, že člověk, jako fyzická osoba má svá práva a povinnosti, je subjektem práva, přičemž z tohoto implicitně vyplývá, že taková práva má bez ohledu na své postavení apod.³ Takové interpretace je imanentní moderním civilním kodexům, zejména v kontinentální Evropě. V ústavní rovině je tak mimo jiné proklamováno, že každý je způsobilý mít práva.⁴ Výše uvedené je zásadní v tom, že pohled na člověka, jeho osobnost a míru ochrany, nebyla vždy rovnoprávná. Jiné postavení měla osoba v orientální despocii, starověkém Řecku, v římském právu nebo ve feudální Evropě. Takové postavení se vždy odvíjelo od sociálního statusu dané osoby.

Prvními státními útvary byly tzv. Východní samovlády či orientální despotie, přičemž se jednalo o nejstarší státy v dějinách lidstva a státy otrokářského typu založené na nižším stupni vývoje otrokářského výrobního systému. Východní samovlády byly založeny na systematickém vykořisťovatelském způsobu vlády nejbohatších tříd, zneužívajících náboženských představ obyvatel určitého státu.⁵ Z výše uvedeného je jasně patrné, že v takových státních útvarech není nutné hovořit o osobnostních právech, jelikož většina obyvatelstva taková práva ani neměla, nýbrž jako otroci mohly být z dnešního pohledu i předmětem právního vztahu.

Větší sociální vyspělosti dosáhly starověké Řecké státy, přičemž za vrchol lze považovat Athénskou klasickou demokracii, přičemž i v této době (5. – 4. stol. př. n. l.) se jednalo o společnost otrokářskou. Obyvatelstvo se

¹ Srov. § 11 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

² Srov. § 7 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³ Nutno podotknout, že taková práva může mít i nasciturus, za předpokladu, že se dítě narodí živé

⁴ Srov. čl. 5 Listiny základních práva a svobod, vyhlášené usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb.

⁵ srov. BALÍK, S., BALÍK, S., ml., Právní dějiny evropských zemí a USA – 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, ISBN 80-86898-20-2. s. 26

zde dělilo na svobodné a otroky, přičemž svobodní se dělili na občany a neobčany. Pouze občané měli právo se účastnit veřejného života, účastnit se soudního jednání, byla chráněna jejich osobní svoboda, která nemohla být ztracena pro dluhy, byly zakázány tělesné tresty a mučení občanů a bylo zaručeno jejich spolčovací právo.⁶ Ve výše uvedených institucích lze již spatřovat prvky osobnostního práva, které je však pouze v omezené míře zaručeno pouze občanům. Pozitivním faktem však je, že již v 5. stol. př. n. l. již byly etablovány takové prvky právních institutů v lidské společnosti.

Ucelený právní systém, ze kterého vychází zejména i recentní evropské civilní kodexy, bylo římské právo. I v této společnosti měli dominantní postavení občané, přičemž se i s vývojem římského práva takové postavení občana římského státu proměňovalo. „Pojmem „*persona*“ (osoba) rozumí římské právo člověka, lidskou bytost, která je způsobilá být nositelem práv a povinností, jinak řečeno: která má způsobilost k právům a povinnostem, čili právní subjektivitu, jak se dnes běžně říká. Podle moderního pojetí má právní subjektivitu každý člověk, a to bez ohledu na rasu, barvu pleti, národnost, náboženské přesvědčení. Římané však rozlišovali: trvali na zásadě, že subjektem práv může být pouze člověk, nikoli však člověk každý, ale pouze člověk svobodný. Otroek, člověk svobody zbavený, právní subjektivitu nemá, je jenom předmětem (objektem) práv, sám žádná práva mít nemůže, zato svobodní lidé mohou a mají práva k jeho osobě.“⁷ O osobnostních právech lze tedy hovořit pouze u svobodného občana, které přímo souvisejí s jeho právní subjektivitou. „Přestože v římském právu platila zásada, že římský občan nemůže být na území Říma zotročen, existovala i výjimka, a tím byl vznik statutu otroka pro dluhy. Toto právní pojetí bylo platné až do přijetí *lex Poetelia Papiria de nexis* v roce 326 př.n.l.“⁸

Pokud se doposud tento historický exkurz zabýval zejména právní subjektivitou fyzické osoby, se kterou pojem osobnosti přímo souvisí, pak římské právo mělo určitý analogický pojem k právní osobnosti člověka,

⁶ srov. BALÍK, S., BALÍK, S., ml., *Právní dějiny evropských zemí a USA – 3. rozš. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-20-2. s. 45

⁷ KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. s. 55

⁸ SKŘEJPEK, M. *Římské soukromé právo: Systém a instituce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 80-7179-031-1. s. 65.

kterým byl *caput*. „Římští právníci učili, že právní osobnost člověka (neboli *caput, caput civis Romani*) je podmíněna trojím stavem, trojím postavením: každý člověk, má-li být plnoprávným subjektem římského práva, musí mít „*status libertatis*“ (stav svobody, tj. musí být svobodným), „*status civitatis*“ (stav příslušnosti k římské obci, jakési římské státní občanství) a *status familiae* (stav rodiny, tj. příslušnost k některé z římských rodin).“⁹

Pokud došlo ke změně jakéhokoliv ze tří citovaných stavů, docházelo také k proměně právní osobnosti. Právní osobnost mohla vzniknout jiná, nová nebo mohla i zaniknout, což recentní české civilní právo nepřipouští. Při ztrátě svobody nastala tzv. *capitis deminutio maxima*, tedy úplný zánik právní osobnosti, taková osoba se stala otrokem. Ztrátou příslušnosti k římské obci nastala tzv. *capitis deminutio media*, střední ztráta právní osobnosti, přičemž takové osobě zanikala veškerá veřejná práva a také práva soukromá, jejichž základem bylo římské *ius civile*. Nejmenším druhem *capitisdeminuce* byla tzv. *capitis deminutio minima*, přičemž taková proměna právní osobnosti souvisela s postavením osoby v rodině. Všem druhům *capitisdeminuce* však byla společná zásada, že majetková práva osobní povahy zanikají a ostatní přecházela jako celek na osoby jiné.¹⁰

Výše uvedená osobností práva mohla být v římském právu i předmětem soudního sporu, přičemž nejzávažnějším sporem byl spor o svobodu člověka, neboli *de liberali causa*. Takový spor měl vindikační povahu, jakoby se jednalo o prosazení vlastnického práva. V takovém sporu nemohl ten, o jehož svobodu se jednalo, uplatňovat svá procesní práva sám, ale musel mít zástupce, jelikož postavení osoby se mělo teprve určit. Takové řízení končilo výrokem o svobodě či nesvobodě, přičemž v tomto případě neplatila zásada *ne bis de aedem re*, neboli, nechť se nejedná dvakrát o téže věci. Žalovaný, o jehož svobodě se rozhodovalo, se tedy mohl hájit prostřednictvím svého zástupce, tudíž mohl z dnešního pohledu procesním prostředkem hájit své osobnostní právo.¹¹

Otázka osobní svobody byla v římském právu natolik důležitá, že její prosazování poskytoval ochranu i praetorský interdikt. Na základě praetorského zmocnění mohl každý římský občan zakročit proti

⁹ KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1. s. 70

¹⁰ srov. tamtéž s. 70

¹¹ srov. tamtéž s. 71

nezákonnému zadržování či věznění svobodného člověka. Adresát musel tento praetorský interdikt respektovat a vězněnou osobu ihned propustit na svobodu, nebo zahájit spor a dokázat, že zadržovaný je v postavení otroka.¹²

Z výše uvedeného je tedy jasně patrné, že již římské právo poskytovalo osobnosti určitou ochranu, a to ve sporu zda konkrétní člověk je objektem či subjektem právních vztahů, neboli jinak řečeno, zda je takový člověk osobností v právním slova smyslu. Základním osobnostním právem byla v tomto případě svoboda, která byla mimo jiné chráněna i právem praetorským.

Po postupném úpadku římského práva byla kontinentální Evropa ovládána zejména křesťanstvím a feudálním systémem lenních vztahů.

Ve středověkém právu neplatila od počátku, tak jako v právu římském pozdější zásada, že osoba za své dluhy neručí svojí osobní svobodou. Dlužnická vězení měla ve středověkém právu důležitý význam, který dlužníka motivoval ke splnění jeho dluhu.

Krajním prostředkem ručení dlužníka za dluhy vážnoucí na jeho osobě bylo ručení osobní svobodou, ať už se jednalo o ležení či o vězení dlužnické. *„Instituce ležení byla založena na smlouvě mezi věřitelem a dlužníkem a spočívala v tom, že insolventní dlužník se musel na vybídnutí věřitele dostavit do hostince, krčmy i se svými služebníky, a tam tak dlouho pobývat, dokud neopatřil peníze k zaplacení dluhu. Vedle omezení osobní svobody ztěžovalo jeho postavení i narůstání výdajů za pobyt, které byly často i právně reglementovány. Někdy se stávalo, že za dlužníka ležely osoby, které k tomu za úplatu najal. Vedle tohoto smluvního omezení osobní svobody existovalo i dlužnické vězení. Pro šlechtice to bylo např. vězení na Pražském hradě. Městské právo nazývalo zajištění osoby dlužníka či věci pro dluh „stavuňkem“ či stavováním. Prováděl ho městský rychtář a pro uspokojení dluhu městských věřitelů mohly být stavovány věci osob šlechtických, pokud byly upomenuty prostřednictvím krajských hejtmanů a do 14 dnů svůj dluh nezaplatily. Pro měšťany bylo dlužnické vězení na radnicích, oddělené ovšem od kriminálních zločinců. Za dlužnické vězně byli právně odpovědni věřitelé, zejména za jejich život a zdraví.*

¹² KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1. s. 71

Výslovně byla zakázána vězení soukromá a svévolné zacházení s dlužníky. V zemském právu mohl dosáhnout uvěznění dlužníka věřitel tím, že požádal o vydání tzv. zatýkacího listu, na jehož základě pak byl dlužník uvězněn.“¹³

Ke středověkému právu lze tedy uvést, že ochrana osobnosti nebyla rovnocenná a byla determinována postavením osoby, nota bene zda osoba byla šlechticem či nevolníkem. Stěžejním pojmem byla čest osobnosti, kterou se mohlo za závazky také ručit.

„Podstata tzv. lání pro peníze spočívala v tom, věřitel byl oprávněn napadnout čest liknavého dlužníka výroky, které zpravidla obyčejové právo přesně formulovalo. Mohlo se tak stát na shromáždění šlechty či při jiných příležitostech., popřípadě lacími listy, veřejně vyvěšovanými. Po dobu, dokud nezaplatil, ztrácel dlužník čest, nemohl vystupovat na soudech jako strana či svědek, účastnit se sněmu, klást do zemských desek atd. S placením dluhu pomíjely důsledky lání a dlužník byl opět považován za čestného.“¹⁴

Z výše uvedené citace je patrné, že ve středověku bylo možné zejména u šlechticů ručit osobní ctí, což je dnes jednou ze složek osobnosti člověka, a dokonce se ztrátou cti docházelo z dnešního pohledu k omezení způsobilosti k právním úkonům dané osoby. Takový přístup je však v současnosti nemyslitelný, a dokonce již ve středověku od 16. stol nebylo takto právo lání praktikováno.¹⁵

Obecně se dá hovořit o určitém právním zakotvení dané problematiky až s nástupem platnosti rakouského ABGB.¹⁶ Pro naše území je po vzniku samostatné Československé republiky typická podvojnost civilního práva, kdy v České části platilo recipované ABGB, přičemž Slovensko vycházelo z Uherského zvykového práva. Jak prof. Eliáš ve

¹³ MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 2., upr. vyd. Praha: Linde, 1999. 572 s. ISBN 80-7201-167-7. s. 116.

¹⁴ tamtéž s. 117

¹⁵ srov. MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 2., upr. vyd. Praha: Linde, 1999. 572 s. ISBN 80-7201-167-7. s. 117.

¹⁶ Všeobecný zákoník občanský (německy *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie*, zkratka ABGB), v české právní praxi označovaný jako obecný zákoník občanský (ve zkratce **o. z. o.**), byl základem občanského práva v habsburské monarchii až do jejího zániku. Všeobecný občanský zákoník byl vyhlášen 1. června 1811 patentem císaře Františka I. č. 946 Sb. z. s. s platností pro všechny země rakouského císařství, vyjímaje země Koruny uherské.

svém komentáři uvádí, tak k dílčímu překonání došlo až v roce 1926 s přijetím autorského zákona z roku 1926, který stanovil jednotně ochranu práva k podobizně, korespondenci, deníků a jiných písemností. Střední zákoník občanský z roku 1950 chránil pouze jméno, jelikož zbytek byl ponechán na úpravě autorského zákona z roku 1926, která byla následně převzata i autorským zákonem z roku 1953. Současný OZ platný od roku 1964, již obsahoval několikrát zmíněná ustanovení §§ 11 až 16, která se týkala ochrany osobnosti, avšak jednalo se o zákonná ustavení, která však v praxi nebyla často dodržována. Současné podoby doznal OZ až po roce 1989, kdy došlo i k ústavněprávnímu zakotvení ochrany osobnosti, v duchu stěžejních mezinárodních katalogů lidských práv¹⁷

¹⁷ srov. ELIÁŠ, K., et al.. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. Zákony - komentáře. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 101

3. Ochrana osobnosti – základní lidské právo

Tato kapitola diplomové práce se bude zabývat již ochranou osobnosti, jak vyplývá z recentního českého práva, přičemž bude kladen akcent na lidsko-právní hledisko ochrany osobnosti a následně promítnutí tohoto práva do roviny zákonné.

3.1. Osobnost

Pro následnou deskripci ochrany osobnosti je nutné nejprve vysvětlit pojem osobnosti, i když letmý nástin byl podán již v kapitole o historickém exkurzu. Pro definici osobnosti nejlépe poslouží její generální klauzule, tak jak je obsažena v ustanovení § 11 OZ, která stanovuje, že osoba fyzická má právo na ochranu své osobnosti, zejména na ochranu života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy. Z této klauzule jasně vyplývá, to co bylo již uvedeno i výše, že právo na ochranu osobnosti náleží pouze fyzickým osobám, které mají navzájem rovné postavení, jedná se o jednotné právo, které však svým demonstrativním výčtem zahrnuje více složek osobnosti a nejedná se tak o uzavřený celek, který by se nemohl v pozitivním právu vyvíjet.

Nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb., (dále jen „NOZ“) který, má nabýt účinnosti dne 1.1.2014 počítá s výše uvedeným jako s jednou ze základní zásad soukromého práva, kdy každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí.¹⁸

3.2. Ochrana osobnosti – lidské právo

Po vysvětlení pojmu osobnosti je možné se již věnovat problematice ochrany osobnosti jako základního lidského práva. Taková ochrana není zakotvena pouze v zákonném rámci, ale mimo jiné vyplývá i z norem ústavních a mezinárodních, a jakožto taková emanuje celým právním řádem recentního českého práva, dle hierarchického uspořádání právních norem.

„Dnešní mezinárodněprávní a české ústavněprávní pojetí subjektivních přirozených práv člověka, a to i práv člověka coby dítěte, je

¹⁸ srov. § 3 odst. 2 písm. a) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

právně politickým plodem obnovy přirozenoprávního myšlení po zhroucení zákonného pozitivismu v průběhu druhé světové války i před ní. Prolíná celou řadou globalizovaných nebo evropeizovaných normativních právních aktů, počínaje Chartou Spojených národů z roku 1945, vyhl. pod č. 30/1945 Sb., Statutem Rady Evropy z roku 1949, vyhl. pod č. 123/1995., až po mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966, vyhl. pod č. 120/1976 Sb., a po Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech z téhož roku, vyhlášený tamtéž, či po Úmluvu o právech dítěte z roku 1989, vyhl. pod č. 104/1991 Sb., nemluvě o jiných mezinárodních smlouvách, a to i oblastních. Nelze opomenout ani politickou Všeobecnou deklaraci lidských práv přijatou Valným shromážděním Organizace Spojených národů roku 1948, která stála u zrodu o dva roky mladší evropské Úmluvy na ochranu lidských práv a základních svobod z roku 1950 a jejích pozdějších protokolů, spravovaných Radou Evropy, jakož i obou zmíněných mezinárodních paktů z roku 1966.¹⁹

Výše uvedené nastínění mezinárodního zakotvení práva na ochranu osobnosti, jako práva lidského, bude rozvedeno níže spolu s komparací s ústavními prameny českého právního řádu.

3.3. Ochrana osobnosti – mezinárodní prameny

Ochrana osobnosti vychází tedy z více mezinárodních pramenů. Na prvním místě lze jmenovat evropskou Úmluvu na ochranu lidských práv a základních svobod, vyhlášenou pod č. 209/1992 Sb., přičemž lze zmínit, že Česká republika byla prvním státem střední a východní Evropy, který tento dokument ratifikoval. V této úmluvě je chráněno právo na lidský život v čl. 2, a to zejména ve znění dodatkového protokolu č. 6 a 13. Dále je v této úmluvě chráněno v čl. 5 právo na svobodu a osobní bezpečnost, v čl. 8 je chráněno právo ochrany rodinného a soukromého života, a konečně v čl. 14 je stanoven zákaz diskriminace.²⁰

¹⁹ ELIÁŠ, K., et al.. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 97

²⁰ srov. Úmluva o ochraně lidských práv a svobod vyhlášená pod č. 209/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech chrání zejména právo na život dle čl. 6., svobodu a osobní bezpečnost dle čl. 9. Dle čl. 17 je zakázáno zasahování do soukromého života, do rodinného života, domova a dále je chráně čest a dobrá pověst.²¹

Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948, na kterou často ve svých rozhodnutích odkazuje Nejvyšší soud ČR a Ústavní soud ČR chrání zejména v čl. 3 život, osobní svobodu a bezpečnost, a dále v čl. 7 stanovuje zákaz diskriminace.²²

Jak již bylo výše uvedeno v citovaném odkazu na komentář prof. Eliáše, tak jsou v mezinárodně právním rámci chráněna i osobnostní práva dítěte. Úmluva o právech dítěte chrání jeho život čl. 6 této úmluvy., v čl. 16 je chráněno obdobně jako v předchozích dokumentech právo na soukromí a rodinný život, ochranu domova, korespondence, cti a dobré pověsti.²³

Z výše uvedených dokumentů jasně vyplývá, že se mezi sebou inspirovali, a to zejména podle chronologické posloupnosti jejich vzniku.

3.4. Ochrana osobnosti – ústavní prameny

Ústavněprávní rovina ochrany osobnosti je upravena zejména v ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Ústava**“) a v Listině základních práv a svobod, vyhlášené pod č. 2/1993 Sb., ve znění pozdější předpisů (dále jen „**Listina**“).

Ústava hned v prvním článku proklamuje úctu státu k právům a svobodám člověka a občana, a dále v čl. 2 odst. 1 Ústava stanovuje fyzickou osobu suverénem státní moci a zakotvuje tak ideu právního státu, kterých chrání osobnost člověka, přičemž je dále v tomto článku zakotvena zásada legální licence a naproti tomu stojící zásada enumerace veřejnoprávních pretenzí.²⁴ Přestože dva výše uvedené články Ústavy přímo nechrání osobnost člověka, jsou zcela zásadní pro zakotvení postavení člověka jako subjektu právních vztahů v českém právním řádu,

²¹ srov. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech vyhlášený pod č. 120/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů

²² srov. Všeobecná deklarace lidských práv přijatá Valným shromážděním Organizace Spojených národů roku 1948

²³ srov. Úmluva o právech dítěte vyhlášená pod č. 104/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů

²⁴ srov. čl. 1 a čl. 2 ústavního zákona č. 1/1993, Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

příčemž z takového zakotvení implicitně vyplývá možná ochrana osobnostních práv a míra jejího uplatňování právní cestou.

Zcela zásadní právním dokumentem, který chrání osobnost člověka silou ústavního zákona je Listina. V čl. 2 této Listiny jsou vyjádřeny obdobné zásady jako v čl. 2 Ústavy, přičemž z tohoto podvojného ústavního zakotvení vyplývá jejich význam.²⁵

Svoboda, rovnost a zákaz diskriminace člověka je vyjádřena v čl. 3 ve spojení s čl. 1 této Listiny. Tyto práva jsou tak vymezeny jako základní atributy ochrany lidských práv. Jednotlivá lidská práva a základní svobody jsou vyjádřena v následujících člancích této Listiny. S ochranou osobnosti přímo souvisí čl. 5, který zakotvuje člověka jako subjekt právních vztahů, následující čl. 6 chrání lidský život, čl. 7 chrání nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, čl. 8 chrání osobní svobodu, čl. 10 stanovuje ochranu lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a jména, soukromého a rodinného života, a v neposlední řadě osobní údaje, dále čl. 13 chrání listovní tajemství, jakožto i jiné písemnosti a záznamy osobní povahy.²⁶

Ústavněprávní zakotvení ochrany osobnosti tedy přímo vychází z předešlých mezinárodních dokumentů, přičemž tato determinace je dána zejména tím, v jakém období se etablovala svobodná Česká a Slovenská Federativní republika, později od 1.1.1993 Česká republika.

3.5. Ochrana osobnosti – zákonné prameny

Jak již bylo několikrát zmíněno, základním zákonným pramenem ochrany osobnosti je OZ, jako elementární kodex soukromého práva. S ohledem na rozsáhlost materie ochrany osobnosti člověka, je tento institut upraven i v řadě zvláštních zákonů.

3.5.1 Občanský zákoník

Přestože tato kapitola pojednává o ochraně osobnosti člověka jako základního lidského práva, nelze ani pro další potřeby rozvinutí této materie opomenout prameny práva se silou zákona, jelikož bez takového právního rámce by efektivní ochrana osobnosti nebyla myslitelná.

²⁵ Srov. čl. 2 ústavního zákona č. 1/1993, Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů a čl.

2 Listiny základních práva a svobod, vyhlášené pod č. 2/1993 Sb, ve znění pozdějších předpisů

²⁶ srov. Listina základních práva a svobod, vyhlášená pod č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Jak již bylo několikrát zmíněno, ochrana osobnosti v českém právním systému vychází z OZ, přičemž ustanovení § 11 OZ je generální klauzulí a následující ustanovení §§ 12 až 16 OZ tuto problematiku rozvíjí, a to včetně legálních licencí.

„Na tomto místě je nutné zmínit podvojnou charakteristiku současného občanského zákoníku, který upravuje práva majetková a osobní. „Právní ochrana člověka, lidské osobnosti a rodiny, jakož i úprava osobního stavu lidí a právnických osob, patří vedle úpravy vlastnictví, závazků a odpovědnosti za delikty mezi pilíře obecné soukromého práva (práva občanského)“²⁷ Takové pojetí tedy determinuje i již podaný demonstrativní výčet předmětné generální klauzule, kdy ochrana osobnosti, zejména života, zdraví, občanské cti, lidské důstojnosti, soukromí, jména a projevů osobní povahy²⁸ spadá do práv osobnostních. „Všeobecné osobnostní právo je opodstatněně označováno jednak jako osobnostní, neboť jeho předmětem jsou nehmotné hodnoty lidské osobnosti v její fyzické (tělesné) a psychicko-morálně-sociální jednotě a celistvosti, jednak jako všeobecné, neboť patří nerozlučně a neoddělitelně každé fyzické osobě jako jedinečné individualitě a suverénu.“²⁹

Pro lepší orientaci v této diplomové práci uvádím, že jednotlivá osobnostní práva budou rozvedena v následujících kapitolách, přičemž legální licence budou zmíněny až v poslední kapitole, která se zabývá prostředky ochrany osobnosti.

3.5.2 Nový občanský zákoník

Jelikož tato diplomová práce vzniká v době, kdy s největší pravděpodobností nabude účinnosti NOZ, není od věci nastínit úpravu v něm uvedenou.

Co se týče generální klauzule, pak tato koncepce byla zachována s tím, že výslovně bylo nově v této klauzuli zakotveno právo na život v příznivém životní prostředí, přičemž ochrana jména³⁰ a ochrana života a

²⁷ ELIÁŠ, K., et al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 93

²⁸ srov. § 11 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁹ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. *Velké komentáře*. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 126

³⁰ srov. § 77 a násl. zákona č. 89/2012 Sb.

zdraví³¹ je upravena v samostatných ustanoveních NOZ. Jednotlivé osobnostní statky vykládané z právní doktríny, jednotlivých právních principů a zásad, mezinárodních a ústavních pramenů, jsou nyní explicitně v novém občanském zákoníku upravena v obecné části oddílu šestého, konkrétně v ustanoveních §§ 81 až §117, které upravují osobnost člověka.³²

Tato komparace by však vydala na samostatnou diplomovou práci, přičemž je však již jenom ze samostatné materie patrné, že nová úprava bude mnohem více vyčerpávající, než ta současná v OZ.

Kromě recentního OZ, je ochrana osobnosti obsažena i v dalších pramenech na hierarchické úrovni zákona.

Konkrétně v ustanovení v zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZP“) v ustanoveních §§ 16 až 17 ZP, ustanoveních §§ 312 až 315 ZP, a konečně v ustanovení § 316 ZP. Výše uvedená ustanovení obsahují v ust. § 16 a 17 rovné zacházení, zákaz diskriminace a způsob ochrany těchto práv³³, v ust. § 312 způsob vedení osobního spisu a okruh osob, které do něho mohou nahlížet, v ust. § 313 způsob vydávání potvrzení o zaměstnání, které obsahuje určité osobní údaje, v ust. § 314 vydávání pracovního posudku, který taktéž obsahuje osobní údaje, v ust. § 315 způsob ochrany, na základě které se může zaměstnanec domáhat úpravy potvrzení o zaměstnání nebo pracovního posudku u soudu³⁴, a nakonec v ustanovení § 316 ochranu soukromí a jiných práv zaměstnance.

Úprava ochrany osobnosti vychází taktéž z veřejnoprávních pramenů, které mohou obsahovat normy soukromoprávního charakteru. Například v donedávna platném v zákoně č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ovlivněnému silně již Úmluvou o biomedicině. Tento zákon spolu s procesem rekonstrukce současného práva byl ode dne 1.4.2012 nahrazen novými zákony, a to konkrétně zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, zákonem č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, zákonem č. 374/2011 Sb., o

³¹ srov. § 91 a násl. zákona č. 89/2012 Sb.

³² srov. BĚLOHLÁVEK, A. J., CERNÝ, F., JUNGWIRTHOVÁ, M., KLÍMA, P., PROFELDOVÁ, T., ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník, Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-413-8, s. 30 až 38

³³ blíže: BĚLINA, M. et. al. *Zákoník práce: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. xviii, Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-251-2. s. 64 - 81

³⁴ blíže: BĚLINA, M. et. al. *Zákoník práce: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. xviii, Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-251-2. s. 804 až s. 816,

zdravotnické záchranné službě a podpůrným zákonem č. 375/2011 Sb., kterým se měnily některé zákony v souvislosti s přijetím výše uvedených zákonů. Stěžejním z pohledu ochrany osobnosti je zejména zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů, který v ustanoveních §§ 28 až 42 stanovuje práva a povinnosti pacienta, přičemž je tato problematika rozvedena podrobněji než v předešlém zákoně o péči o zdraví lidu. Konkrétně se jedná zejména o některá práva, kterými se mimo jiné rozumí právo na informovaný souhlas, právo na zdravotní péči na odborné úrovni, právo na úctu, důstojné zacházení a respektování soukromí při poskytování zdravotní péče, zvolit si poskytovatele zdravotní péče, vyžádání si konzultačních služeb o jiného poskytovatele zdravotní péče, v určitých případech právo na přítomnost zákonného zástupce nebo osoby blízké apod.³⁵

Dále se jedná o veřejnoprávní předpisy upravující činnost médií v České republice, a to zejména zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**TiZ**“), a v zákoně č. 231/2001 Sb., o rozhlasovém a televizním vysílání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZoRaT**“). Výše uvedené zákony rozvíjejí zejména legální licence, na základě kterých lze používat zákonem chráněné statky osobnosti, k zákonem předpokládaným účelům různými médii, ale taktéž i způsob jejich ochrany.

V neposlední řadě je také nutné zmínit zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZOOÚ**“). V další řadě je nutné také na okraj zmínit úpravu v zákoně č. 121/2000 Sb., o autorském právu, o právech souvisejících s právem autorským, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**AuZ**“), zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů. Poslední ze základních zákonů, chránících subsidiárně ochranu osobnosti lze také považovat zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při

³⁵ srov. ust. § 28 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů

výkonu veřejné moci rozhodnutím či nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů.³⁶

Čistě veřejnoprávní odpovědnost za zásahy do osobnostních práv také upravuje subsidiárně zákon č. 200/1990, o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Přez**“), zejména ve svém ustanovení § 49, který obsahuje přestupky proti občanskému soužití a zákon č. 40/2009 Sb., „nový“ trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**TrZ**“), který je účinný od 1.1.2010. Současný TrZ mimo jiné také reflektuje vyšší úctu k osobnosti a individualitě člověka tím, že nyní na prvním místě zvláštní části uvádí v ustanovení § 140 vraždu. Již taková systematika trestního kodexu naznačuje zvyšující se úctu v přístupu k osobnosti člověka. Odhlédnutím od nové systematiky trestního zákoníku lze však konstatovat, že trestněprávní ochrana je poskytována těm zcela zásadním osobnostním statkům, ale vždy rámci zásady ultima ratio.

Na závěr této kapitoly lze uvést, že zákonů, které se určitou mírou podílejí na ochraně osobnosti, je více, avšak pro účely této diplomové práce postačí uvedení pramenů základních. O jednotlivých ustanoveních předmětných zákonů, které souvisí s pojmem ochrany osobnosti a byly výše uvedeny, bude podrobně pojednáno níže.

³⁶ srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 127

4. Osobnostní práva a ochrana osobních údajů

Tato kapitola se bude dělit systematicky na dvě podkapitoly, a to na osobnostní práva a ochranu osobních údajů.

4.1. Osobnostní práva

S podkapitolou osobnostních práv souvisí charakteristika jednotlivých osobnostních práv, tak jak jsou uvedeny v generální klauzuli OZ spolu s dalšími právy, tak jak vyplývají i z jiných právních předpisů. Jedná se tedy zejména o pojmy ochrany života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, soukromí, jména a projevů osobní povahy.

4.1.1 Ochrana života a zdraví

Ochrana života a zdraví se pojí se zásahy do tělesné integrity člověka, jako lidské bytosti. V souvislosti s tímto zakotvením nelze do takové integrity zasahovat svévolným způsobem, ale vždy pouze v rámci výjimečných případů. Každý takový zásah do tělesné integrity by měl být učiněn lege artis, na základě informovaného souhlasu takové osoby. Lidské tělo je hodno ochrany jak za života, tak i po smrti, přičemž lidské orgány a součásti těla jsou *res extra commercium*.³⁷ Výše nastíněná postmortální ochrana lidského těla je výslovně uvedena také v § 15 OZ, která stanovuje okruh osob, kterým náleží uplatňovat právo na ochranu osobnosti, které měla osoba za trvání svého života.³⁸

Jiný komentář tuto problematiku rozvíjí dále s tím, že osobnostní právo na život nelze odtrhnout od subjektivního práva na zdraví. *„Obě práva dohromady podle právní doktríny spoluvytváří právo na duševní a tělesnou nedotknutelnost (integritu). Toto „sdružené“ právo zahrnuje i osobnostní právo k vlastnímu tělu (korpusu) a k jeho částem. Pouze v tomto jediném případě je předmětem nehmotného práva osobnostního hmotný předmět*

³⁷ srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 135

³⁸ srov. ust. § 15 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

(lidské tělo nebo jeho část, který má však věcný status coby res extra commercium.“³⁹

S ohledem na výše uvedené není ani tělní tekutina, krev nebo jiný tělní výměšek, jako semeno, slina či moč věci v právním slova smyslu, ale předmětem sui generis. Taková ochrana v sobě dále zahrnuje také pietní ochranu při zpopelňování lidského těla či jeho jiných částí, a to včetně plodu po potratu, lůžka či těhotenské sliznice. Komentář prof. Eliáše tuto problematiku shrnuje se závěrem, že lidské tělo je podobně jako autorské dílo „výtvořem“ a nikoliv věci v právním slova smyslu.⁴⁰ S výše uvedenou ochranou také souvisí problematika transplantací, posmrtný odběr tkání a orgánů, pitva, tělesná integrita počatého dítěte dle stádia plodu, umělý potrat, euthanasie, lékařské posudky, poučený souhlas nemocného apod.

Problematika ochrany života a zdraví je tedy velmi rozsáhlým, tématem, související s tělesnou integritou člověka, jejíž význam se zvětšuje s rozvojem medicínské vědy, spolu se stanovením, jaké zákroky jsou ještě lege artis, přičemž se může jednat dokonce i o filosofickou polemiku, která však není součástí této diplomové práce.

4.1.2 Ochrana občanské cti a lidské důstojnosti

Občanská čest a lidská důstojnost jsou osobnostní chráněné statky, které vyplývají z Listiny s tím, že Listina upravuje osobní čest, lidskou důstojnost a dobrou pověst.⁴¹ Pro potřeby této práce je však nutné občanskou čest a lidskou důstojnost od sebe odlišit.

„Občanská čest souvisí se samým ústavním pojmem občanské společnosti, jakož i se zásadami a zvyklostmi občanského života. Vedle cti občanské, můžeme mluvit v užším významu o cti osobní, dále o cti stavovské, např. soudcovské, advokátní, akademické, o cti profesní, např.

³⁹ ELIÁŠ, K., et. al.. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. Zákony - komentáře. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 113

⁴⁰ Srov. tamtéž, s. 113

⁴¹ srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 135

*řemeslné, obchodní, vědecké aj. Zneuctění člověka bývá zároveň též ponížením jeho lidské důstojnosti.*⁴²

Právo na čest je také podrobněji rozvedeno v nálezu Ústavního soudu ČR, sp. zn. IV. ÚS 23/05 ze dne 17.7.2007. Text tohoto nálezu mimo jiné odkazuje na tu skutečnost, že právo na čest se uplatňuje ve více sférách, a to ve sféře soukromé, společenské, občanské a profesionální, přičemž poslední tři jmenované sféry spadají od sféry sociální. Taková sociální sféra odráží fakt, že jednotlivec žije ve společenství a vstupuje s ostatními členy do určité komunikace, přičemž svým jednáním ovlivňuje ostatní členy společenství. V této sféře již nelze prostým způsobem uplatňovat právo na naprosté informační sebeurčení. Do této sféry lze tedy za určitých podmínek vstupovat, neboť se v takové sféře mohou nacházet fakta, která mohou být předmětem oprávněného veřejného zájmu. Sociální sféry mohou být takto narušeny proporcionalními zásahy veřejné moci za účelem ochrany zájmů společenství.⁴³

Lidská důstojnost je právem ještě významnějším, než kterým je předešla občanská čest, jelikož se jedná o jedno z nejvýznamnějších lidských práv. *„Lidská důstojnost, která bez ohledu na slovní pořadí výše uvedeného výčtu, je právem mezinárodním považována za zdroj přirozených práv, a to ve významu přirozené lidské důstojnosti; srov. preambuli mezinárodního paktu občanských a politických právech z roku 1966, vyhl. pod č. 120/1976 Sb. Ochrana lidské důstojnosti obsahuje též právně rovné zacházení, neboli zákaz znevýhodňování (přímou či nepřímou diskriminaci), aniž by byl diskriminací dán věcný důvod spočívající v povaze práce nebo jiné činnosti. A to ať by byl k tomu jakýkoliv důvod; např. rasový, náboženský, politický, z důvodu pohlaví aj.*⁴⁴

Pro náležité uplatňování tohoto subjektivní práva zákazu diskriminace před soudem stanovuje současný občanský soudní řád obrácené důkazní břemeno.⁴⁵

⁴² ELIÁŠ, K., et. al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 123

⁴³ blíže nálezu Ústavního soudu ČR, sp. zn. IV. 23/05

⁴⁴ ELIÁŠ, K., et. al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 124

⁴⁵ srov. ustanovení § 133a zákona č. 99/1963, Občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů

Obecně lze tedy shrnout tuto ochranu s tím, že osobní čest a lidská důstojnost souvisí s respektováním individuality každé fyzické osobnosti, přičemž je dán zákonný rámec, na základě kterého může dotčená individuální osobnost chránit tyto složky před neoprávněnými zásahy ze strany třetích subjektů.

4.1.3 Soukromí

Komentář prof. Eliáše odkazuje na tu skutečnost, že pojem soukromí zahrnuje složku soukromého a rodinného života, včetně ochrany osobních mezilidských pout, přičemž za taková pouta se rozumí, sféra intimní, přátelství, osobních známostí apod. Dále sem spadá právo na dobrovolné vstupování do osobních styků s jinými lidmi a vytváření osobního citového života.⁴⁶

Jiný komentář definuje soukromí zejména dle pozitivní a negativní složky. *„Soukromí, resp. intimní (diskrétní) sféra fyzické osoby, včetně respektování jejího rodinného života – soužití s dalšími osobami, zejména členy rodiny, tj. jmenovitě právo fyzické osoby rozhodovat podle vlastní úvahy o zpřístupnění (zda vůbec, v jakém rozsahu a jakým způsobem) soukromých skutečností této fyzické osoby jiným subjektům (pozitivní složka), jakož i právo fyzické osoby na ochranu před vnějším neoprávněným zasahováním jiných subjektů do soukromí fyzické osoby (negativní složka), které nepříznivě ovlivňuje rozvoj fyzické, jakož i psychicko-morálně-sociální integrity.“⁴⁷*

Nad rámec výše uvedených komentovaných znění, nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. ÚS 517/99 ze dne 1.3.2000 stanovuje právní větu: *„Ústavní soud nesdílí zúžené pojetí práva na ochranu osobnosti, které je odrazem konstrukce občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a poukazuje na rozhodnutí Evropské komise a Evropského soudu pro lidská práva týkající se interpretace a aplikace čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, z níž zdůrazňuje především myšlenku, že respektování soukromého života musí*

⁴⁶ srov. ELIÁŠ, K., et. al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. Zákony - komentáře. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 125

⁴⁷ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 135

*zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi. Součástí soukromého života je též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými, když součástí rodinného života jsou nejen sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy (např. vyživovací povinnost). Respektování takto pojatého rodinného života zahrnuje závazek státu jednat způsobem umožňujícím normální rozvoj těchto vztahů.*⁴⁸

Nelze tedy opomíjet ani rozšířenou ochranu soukromí jako práva osobnosti, která je současně rozvíjena judikaturou Ústavního soudu ČR.

4.1.4 Jméno

Jméno je chráněno jako individuální součást každé fyzické osobnosti, přičemž je nutné toto ustanovení chápat extenzivně.

Definice bude opět nejprve vycházet z komentáře prof. Eliáše. Dle tohoto komentáře předmětná složka chrání nejen jméno, ale i příjmení, a to včetně příjmení zdvojeného, rodného apod., bez ohledu na režim veřejnoprávní. Obecně lze pod pojmem jméno, spatřovat každou integrální součást, která vede objektivně ke ztotožnění konkrétní fyzické osoby. Pod touto ochranou lze tedy chápat i ochranu iniciálů, monogramů, či též přezdívek. Dále sem spadá umělecký pseudonym, krycí jméno svědka či policejního agenta, či v praxi i obchodní firma, nota bene obchodní firma fyzické osoby. Na tomto místě je také nutné zmínit, že vznik či zánik takového práva není vázán na veřejnoprávní matriky či jiné evidence a přímo souvisí s konkrétní osobou.⁴⁹

Jiný komentář se zaměřuje hlavně na individualizaci osoby, která se jménem souvisí a klade akcent na možnost ztotožnění s konkrétní osobou.⁵⁰

Problematiku jména lze tedy shrnout se závěrem, že je nutné pod tento pojem zahrnout veškerá individualizovaná pojmenování a názvy konkrétní osoby, které mohou vést k jejímu ztotožnění, přičemž těmto označení je také poskytována ochrana právními prostředky. Jedná se např.

⁴⁸ blíže nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. ÚS 517/99 ze dne 1.3.2000

⁴⁹ srov. ELIÁŠ, K., et. al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 125

⁵⁰ srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. *Velké komentáře*. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 135

o zásah do práv osoby pomocí mediálních prostředků, přičemž osoba může být v daném článku označena pouze svým pseudonymem, ale ten je ve společnosti obecně známý a proto může být konkrétní osoba ztotožněna s difamačními výroky.

4.1.5 Projevy osobní povahy

Za projevy osobní povahy lze považovat písemnosti osobní povahy, jako jsou deníky, soukromá korespondence, zápisy, náčrtky, paměti, pracovní a jiné posudky, životopisy, rodokmeny, lékařské nálezy a zprávy aj., bez ohledu původce, jelikož se povaha listiny musí vykládat s ohledem na to, že není určena veřejnosti.⁵¹

Za projevy osobní povahy lze také dále považovat i zachycení hlasu, slovního projevu pomocí způsobilého záznamového zařízení.⁵²

Veškeré tyto projevy, které náleží konkrétní osobě, a jsou vedeny v její soukromé sféře, nota bene spadající do jejího soukromí, jsou taktéž právem chráněna.

4.1.6 Jiná osobnostní práva

Na závěr lze také zmínit, že s problematikou jména také souvisí právo k podobizně, osobní svoboda spjatá např. se svobodou zvolit jméno svému dítěti, volbou bydliště, pobytu, pohybu apod., osobní tajemství ve smyslu skutečností osobní povahy, osobní podpis, dobrá pověst či dobré jméno ve smyslu reputace vážnosti osoby ve společnosti, osobní pracovní síla ve smyslu stránky duševní, tělesné i kvalifikační apod., která souvisí s uplatněním osoby ve společnosti, osobní informovanost o věcech, které se týkají vlastní osoby, výchova a vzdělání ve smyslu nároku na subjektivní osobní právo řádné výchovy a vzdělávání, světonázorové sebeurčení ve smyslu svobodné myšlení i svědomí, které je širším pojmem než konfesní svoboda náboženská, resp. svoboda náboženského vyznání, právo na život v příznivém životním prostředí, a nakonec i jiné osobnostní statky vycházející z toho, že demonstrativní výčet generální klauzule počítá s tím,

⁵¹ srov. ELIÁŠ, K., et. al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 135

⁵² srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. *Velké komentáře*. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 136

že společnost se vyvíjí a rozvoj společenských poměrů se odvíjí od poznání člověka.⁵³

4.2. Ochrana osobních údajů

V této kapitole bude následně rozebráno právo na ochranu osobních údajů ve smyslu chráněných osobnostní statků a dále rozebrána působnost Úřadu na ochranu osobních údajů, vše vplývající zejména ze ZOOÚ.

4.2.1 Osobní údaje

Osobní údaje jsou takové údaje, které jsou spjaty s konkrétní fyzickou osobou a mohou sloužit k její individualizaci nebo spadají do sféry soukromí takové osoby. V této části tedy vycházíme z již výše uvedeného čl. 10 odst. 3 Listiny, který uvádí, že každá osoba má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním a zneužíváním údajů o své osobě. Dále tyto práva vycházejí z ústavního i civilního zakotvení práva na soukromí, rodinný život a nedotknutelnost osoby. Chráněné osobní údaje tedy musejí spadat do výše uvedených sfér nebo se jich věcně týkat. Pojmovým znakem ochrany osobních údajů bude zejména soukromí v co nejširším možném způsobu výkladu.

„Právo na soukromí je chápáno jako nejuniverzálnější nebo nejrozsáhlejší ze všech tak zvaných osobnostních práv, chráněných občanským právem. Je tomu tak proto, že pokud je postiženo soukromí, dochází tím i k zásahu do všech ostatních osobnostních práv /jestliže je např. neoprávněně sdělen obsah písemnosti, pořízena podobizna, použito jméno atd., vždy je tím nějak narušeno soukromí člověka/.“⁵⁴

K výše uvedenému zakotvení dále přistupuje ZOOÚ, který je mimo jiné také výsledkem implementace evropského práva.⁵⁵ V tomto zákoně o ochraně osobních údajů je v ustanovení § 4 ZOOÚ, který vymezuje některé

⁵³ srov. ELIÁŠ, K., et. al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. Zákony - komentáře. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 128

⁵⁴ MATES, P. *Ochrana osobních údajů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, 2002. ISBN 80-246-0469-8. s. 37

⁵⁵ např. Směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie 95/46/ES o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a s volným pohybem těchto údajů

pojmy, uvedena typologie na tři druhy údajů, a to na osobní údaj, citlivý údaj a konečně údaj anonymní.⁵⁶

Ve smyslu ustanovení § 4 písm. a) ZOOÚ je osobní údaj jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitého subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu. Podle některých autorů je však taková zákonná definice nedostatečná.⁵⁷

„Definice užitá v zákoně o ochraně osobních údajů se omezuje na vymezení vztahu údaje/ů k tomu, o kom vypovídá, tj. subjektu údajů. Z tohoto úhlu pohledu a při aplikaci zákona v praxi vyjadřuje osobní údaj vždy vztah mezi reálnou fyzickou osobou a hodnotou údaje. Zákonná definice se však nezabývá tím, co to je údaj“⁵⁸

Autoři výše uvedené publikace, na kterou je odkazováno, vycházejí při definici údaje z pojmu informace vztahující se k identifikované či identifikovatelné osobě. Údaj je tedy pojímán jako sémanticky vymezená informace, která vyjadřuje nebo pojmenovává určitou entitu, vyjadřuje hodnotovou křivku takové charakteristiky. Tato charakteristika udává druh osobního údaje a může pomoci určit i subjekt správce a zpracovatele osobního údaje.⁵⁹

Tímto dochází k širší definici osobního údaje. *„Vidíme tedy, že osobní údaj je skutečně každý údaj, který je uveden do vztahu k nějaké fyzické osobě, jež se stává aktem uvedením vztahu subjektem údaje/ů. Tímto uvedením do vztahu je např. přiřazení již existující (známé) hodnoty „služební průkaz č. 6573“ „/ten, kdo/ si vypůjčil knihu o terorizmu“, „/ten, kdo/ požádal o úvěr“ ... nějaké fyzické osobě, nebo vytvoření nové hodnoty s předem stanovenou charakteristikou.“⁶⁰*

Osobní údaj je tedy informací o konkrétním subjektu, k jehož ztotožnění dochází přiřazením k již k existující či známé hodnotě, přičemž

⁵⁶ srov. ust. § 4 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně dalších zákonů ve znění pozdější předpisů

⁵⁷ srov. MATOUŠKOVÁ, M., HEJLÍK, L. *Osobní údaje a jejich ochrana: knížka pro praxi*. Vyd. 1. Praha: ASPI Publishing, 2003. ISBN 80-86395-50-2. s. 21

⁵⁸ tamtéž s. 21

⁵⁹ srov. MATOUŠKOVÁ, M., HEJLÍK, L. *Osobní údaje a jejich ochrana: knížka pro praxi*. Vyd. 1. Praha: ASPI Publishing, 2003. ISBN 80-86395-50-2 s. 22

⁶⁰ srov. tamtéž s. 22

na takové ztotožnění má vliv i subjekt správce či zpracovatele konkrétního osobního údaje.

Problematika osobního údaje není však nikterak složitá, když podstatou je ta skutečnost, zda lze mezi osobou a údajem nalézt související vazbu.⁶¹

4.2.2 Zpracování a shromažďování osobních údajů

Pro definování procesu zpracování shromažďování osobních údajů lze opět vyjít ze ZOOÚ.

Zpracováním osobních údajů se rozumí jakákoliv operace nebo soustava operací, které provádí s osobními údaji správce nebo zpracovatel, bez ohledu na použité prostředky. Demonstrativní výčet dále uvádí, že za zpracování osobních údajů se rozumí zejména jejich shromažďování, ukládání na informační nosiče, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace.⁶² Zákonodárce se tedy pokusil vymezit velmi široký okruh činností, které lze považovat za zpracování osobních údajů a pro analogické použití v pochybnostech výkladu využil ještě demonstrativního výčtu.

Shromažďování osobních údajů je dle dikce ZOOÚ, podmnožinou zpracování osobních údajů, které však v tomto případě zákonně definováno jako systematický postup nebo soubor postupů, jehož cílem je získání osobních údajů za účelem jejich dalšího uložení na nosič informace pro okamžité či pozdější zpracování.⁶³

Výše uvedené zpracovávání se tedy řídí působností ZOOÚ s tím, že se tento zákon vztahuje na veškeré osobní údaje, které jsou zpracovávány státními orgány, orgány územní samosprávy, jinými orgány veřejné moci, jakožto i soukromými právníckými a fyzickými osobami, přičemž není rozhodující způsob zpracování. Na druhou stranu se tento zákon nevztahuje na zpracování osobních údajů, které provádí fyzická osoba pro vlastní potřebu a dále nahodilé zpracování osobních údajů, pokud tyto údaje nejsou dále zpracovávány. ZOOÚ dále upravuje speciální vyloučení

⁶¹ MATES, Pavel. *Ochrana osobních údajů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, 2002. ISBN 80-246-0469-8. s. 43

⁶² srov. ust. § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů

⁶³ srov. ust. § 4 písm. f) tamtéž

aplikace tohoto zákona jako je teritoriální působnost, bezpečnost České republiky apod.⁶⁴

Pro správce a zpracovatele osobních údajů vymezuje zákon okruh povinností a dále zákonodárce stanovuje případy, kdy lze takové osobní údaje zpracovávat bez souhlasu.

Správce a zpracovatel osobních údajů je mimo jiné povinen při nakládání s osobními údaji stanovit účel pro zpracování, stanovit prostředky a způsob zpracování, zpracovávat pouze přesné osobní údaje, shromažďovat osobní údaje pouze ke stanovenému účelu a stanoveném rozsahu, uchovávat osobní údaje po omezenou dobu dle stanoveného účelu, apod.⁶⁵

Mimo zákonem stanovené výjimky je nutné vyžadovat od osoby pro zpracování jejich osobních údajů souhlas. Zákon dále předpokládá ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů, způsob udělení souhlasu, způsob vyslovení nesouhlasu, či dodatečného nesouhlasu apod.⁶⁶

4.2.3 Ochrana osobních údajů

ZOOÚ tedy stanovuje ve výše uvedených ustanoveních povinnosti, dle kterých se musí řídit každý správce či zpracovatel při zpracování osobních údajů. Dle těchto obecných povinností je každý správce a zpracovatel povinen přijmout opatření k proti neoprávněnému a nahodilému přístupu k osobním údajům. Obecně se takovými opatřeními rozumí přijmout taková opatření, která takovému přístupu zamezí. Dále jsou výše uvedené subjekty povinny přijmout taková opatření, která zamezí ztrátě, zničení, neoprávněnému přenosu, jinému zneužití či neoprávněnému zpracování osobních údajů. Pro tyto opatření jsou správci a zpracovatelé povinni zpracovat a dokumentovat přijatá a provedená technicko-organizační opatření. V rámci těchto opatření je správce nebo zpracovatel povinen posoudit rizika, která se týkají: osob, které mají bezprostřední přístup k osobním údajům, zabránění neoprávněným osobám v přístupu k osobním údajům, zabránění neoprávněného čtení, vytváření, kopírování, přenosu, úpravě či vymazání záznamů obsahujících osobní údaje a

⁶⁴ srov. ust. § 3 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně dalších zákonů ve znění pozdější předpisů

⁶⁵ Srov. ust. §5 odst. 1 tamtéž

⁶⁶ srov. ust. §5 odst. 2 - odst. 9 tamtéž

v neposlední řadě umožnění určení a ověření, komu byly osobní údaje předány. Pro automatizované zpracování jsou pak stanoveny ještě podmínky další. Zvýšenou ochranu osobních údajů také upravuje předmětný zákon tím, že stanovuje úkoly zaměstnanců, kteří přicházejí do styku s osobními údaji, a také stanovuje povinnost zachovávání mlčenlivost.⁶⁷

Ochrana je dále stanovena tím způsobem, že oprávněný subjekt je oprávněn žádat za jakým účelem byly údaje zpracovány, které osobní údaje byly předmětem zpracování, o povaze automatizovaného zpracování a v neposlední řadě o příjemcích osobních údajů.⁶⁸

Jádrem ochrany osobních údajů je také ustanovení instituce, která dbá dohledu nad ochranou osobních údajů, kterou je v České republice Úřad pro ochranu osobních údajů.

4.2.4 Úřad pro ochranu osobních údajů

Úřad pro ochranu osobních údajů je zřízen hned v úvodním ustanovení zákona na ochranu osobních údajů, a to konkrétně v ust. § 2 ZOOÚ. Toto ustanovení zřizuje předmětný úřad jako ústřední správní úřad pro ochranu osobních údajů a v tomto rozsahu mu mimo jiné svěřuje kompetence v této oblasti, zejména oblast dozorovou.⁶⁹

Každý správce, který hodlá zpracovávat údaje dle předmětného zákona má vůči Úřadu pro ochranu osobních údajů oznamovací povinnost, a to ještě před zahájením zpracovávání osobních údajů. Takové oznámení musí obsahovat zákonem stanovené identifikační údaje správce, účel zpracování, kategorizaci zpracovávaných subjektů, zdroje osobních údajů, popis způsobu zpracování, místa zpracování, kategorizaci příjemců, předpokládaná předání do jiných států a popis opatření k zajištění ochrany osobních údajů.⁷⁰

Úřad se skládá z jeho předsedy, s funkčním obdobím 5-ti let, který může být jmenován maximálně na 2 po sobě jdoucí období, inspektorů a

⁶⁷ srov. ust. §§ 13 - 15 2 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně dalších zákonů ve znění pozdější předpisů

⁶⁸ srov. ust. § 12 tamtéž

⁶⁹ srov. ust. § 2 tamtéž

⁷⁰ srov. ust. § 16 tamtéž

zaměstnanců, přičemž kontrolní činnost je právě prováděna inspektory, a to na základě kontrolního plánu nebo na základě podnětů a stížností.⁷¹

4.2.5 Činnosti Úřadu pro kontrolu osobních údajů

Mezi další činnosti úřadu patří, vedle kontrolní činnosti, vedení registru správců osobních údajů a předkládání výroční zprávy Poslanecké sněmovně, Senátu a Vládě.⁷²

Jelikož je však kontrolní činnost Úřadu pro ochranu osobních údajů zcela zásadní, stanovuje zákon pro efektivní průběh kontroly kontrolujícím určitá oprávnění, jako je právo vstupu, požadování originálních dokladů a jiných písemností, seznamovat se s utajovanými informacemi, požadování pravdivých a úplných informací, zajišťování v odůvodněných případech dokladů, požadování písemné zprávy o odstranění nedostatků a používání telekomunikačních zařízení kontrolovaných.⁷³

Zákon na druhé straně také předpokládá určité povinnosti kontrolujícím, aby byl dodržen zákonný rámec kontroly a také aby byla šetřena v určité míře práva kontrolovaných. Proto musí být na prvním místě kontrola provedena osobami, které nejsou ve vztahu k předmětu kontroly podjaté. Dále jsou kontrolující povinni se prokázat průkazem, kontrolovanému oznámit zahájení kontroly, šetřit práva a právem chráněné zájmy kontrolovaných, vrátit kontrolovanému doklady a paměťová média pominou-li důvody jejich převzetí, a dále takové převzaté doklady a paměťová média náležitě chránit před poškozením, ztrátou, zneužitím nebo zničením. Kontrolující jsou také povinni pořizovat o provedené kontrole protokol, a v neposlední řadě zachovávat mlčenlivost. Předmětný zákon dále upravuje náležitosti kontrolního protokolu a způsob seznámení se s ním ve vztahu ke kontrolovanému subjektu.⁷⁴

Pro zajištění řádného průběhu kontroly, je každý povinen poskytnout kontrolujícímu součinnost pod hrozbou pořádkové pokuty.⁷⁵

Pokud kontrolující dojde k závěru, že byly povinnosti dle ZOOÚ porušeny, stanoví opatření k odstranění zjištěných nedostatků. V krajním

⁷¹ srov. ust §§ 30 - 34 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně dalších zákonů, ve znění pozdější předpisů

⁷² srov. ust. §§ 35 - 36 tamtéž

⁷³ srov. ust. 37 tamtéž

⁷⁴ srov. ust. § 38 tamtéž

⁷⁵ srov. ust. § 39 tamtéž

případě může být uložena likvidace osobních údajů, a tyto údaje jsou do provedení likvidace blokovány, přičemž proti tomuto rozhodnutí může podat správce osobních údajů námitku k předsedovi Úřadu pro ochranu osobních údajů. Proti tomuto rozhodnutí předsedy se lze bránit následně i ve správním soudnictví.⁷⁶

Z výše uvedené podkapitoly vyplývá, že kontrola probíhá analogicky podle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů a následně jsou užívány stejné právní pojmy jako v zákoně č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů. Tato nápadnost však není náhodná a vychází z jednotnosti právního řádu, když samotný ZOOÚ na tyto zákony odkazuje v oblasti správního řízení a v oblasti kontroly. Výše uvedené zákony jsou tedy ve vztahu k tomuto zákonu zvláštní a zároveň subsidiární.⁷⁷

Aby zákon o ochraně osobních údajů nebyl pouhou imperfektní normou, tak v hlavě VII. ZOOÚ uvádí správní delikty a přestupky, které lze za porušení jednotlivých ustanovení jednotlivým subjektům uložit. Tyto sankce jsou poměrně značné, jelikož za některé přestupky lze uložit pokutu až do výše 5.000.000,- Kč, u správních deliktů může horní hranice pokuty dosahovat až 10.000.000,- Kč.⁷⁸

⁷⁶ srov. ust. § 40 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů

⁷⁷ srov. ust. § 41 a ust. § 43 tamtéž

⁷⁸ srov. ust. §§ 44 - 46 tamtéž

5. Současný vývoj judikatury

V následujících příkladech recentní judikatury týkající se ochrany osobnostních práv budou parafrázovány aktuální názory Nejvyššího soudu ČR či Ústavního soudu ČR související s několika odvětvími osobnostních práv, respektive s prostředky posouzení neoprávněných zásahů do těchto práv a účelu poskytování zadostiučinění za tyto zásahy.

K preventivní funkci peněžitého zadostiučinění v případě zásahu do osobnostních práv se aktuálně vyjádřil jak Nejvyšší soud ČR tak i Ústavní soud ČR.

Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 6.3.2012⁷⁹ týkajícím se stížnosti pro porušení práva na ochranu lidské důstojnosti a na respekt k soukromému životu přiznáním nedostatečné náhrady nemajetkové újmy v penězích, zabýval mimo jiné otázkou preventivně sankční funkce relutární náhrady podle ustanovení § 13 odst. 2 OZ. V projednávaném případě bylo do osobnostních práv dotčeného neoprávněně zasaženo publikováním lživé informace v bulvárním periodiku. Obecné soudy se shodly na závěru, že tato informace se v celém rozsahu nezakládala na pravdě, kdy vydavatel tohoto periodika neprokázal ani minimální snahu o ověření této informace před jejím uveřejněním. Stejně tak se ovšem shodly, že vyšší částky nemajetkové újmy v penězích jsou standardní judikaturou vyhrazeny spíše v případě zásahů do práva na život a zdraví, v případě zásahu do práva na dobré jméno a čest jen tehdy, byly-li prokázány konkrétní závažné negativní dopady, což v tomto případě nebylo, načež Městský soud v Praze přiznal peněžité plnění za způsobenou nemajetkovou újmu ve výši 50 000 Kč. Vrchní soud v Praze pak tuto částku navýšil o 150 000 Kč. Vrchní soud v této souvislosti argumentoval také pravidlem, dle něžž výše relutární náhrady nesmí být zřejmým bezdůvodným obohacením osoby dotčené neoprávněným zásahem a současně by neměla být pro původce neoprávněného zásahu jednoznačně likvidační.

⁷⁹ nálezu Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, č.j. I. ÚS 15886/09

Ústavní soud ČR se s těmito závěry neztotožnil, naopak ve svém nálezu zdůraznil, že ze zmíněné zásady je třeba připustit odůvodněné výjimky, kdy aplikace této zásady se nemůže dovolávat osoba, jejíž činnost je postavena na zcela prokazatelných, úmyslných a závažných zásazích do základních práv jednotlivců, ba vede dokonce ke snížení jejich lidské důstojnosti. Při posuzování výše zadostiučinění je třeba též zohlednit, a to v rámci okolností konkrétního případu, i majetkové poměry původce zásahu.

Ústavní soud dále dovodil, že vybočí-li publikovaný názor z mezí v demokratické společnosti obecně uznávaných pravidel slušnosti, ztrácí charakter korektního úsudku (zprávy či komentáře) a jako takový se zpravidla ocitá již mimo meze ústavní ochrany. Legitimitu zveřejnění nelze dovodit a ústavní ochranu svobodou projevu nelze poskytnout informaci, která byla dominantně motivována touhou poškodit difamovanou osobu, pokud šířitel sám informaci nevěřil anebo pokud ji poskytl bezohledně, aniž by se řádně staral o to, zda je či není pravdivá. Na uvedeném nic nemění ani skutečnost, že existence takového periodika je na takové činnosti založena.

Ústavní soud obecným soudům vytkl volbu přístupu, akcentujícího pouze satisfakční funkci relativní náhrady dle § 13 odst. 2 OZ, bez aplikace i její funkce preventivně-sankční, jejíž zohlednění právě v takovém případě vystupuje naléhavě do popředí. Existence pouhé hrozby či přímo uložení značné a citelné sankce lze v uvedených případech do jisté míry vnímat za žádoucí.

Z uvedeného nálezu lze jednoznačně rozeznat vývoj judikatury v oblasti odškodňování nemajetkové újmy, kdy recentní judikatura začíná v oblasti zásahů do osobnostních práv prostřednictvím vydávání neověřených či nepravdivých informací tzv. bulvárními periodiky akcentovat i preventivní či odrazovací funkci uložených sankcí.

Tomuto názoru odpovídá taktéž rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.12.2012⁸⁰, který vyslovil závěr, že při zvažování preventivně-sankční funkce zadostiučinění je třeba posouzení vhodnosti jejího použití vždy

⁸⁰ rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.12.2012, sp. zn. 30 Cdo 1231/2011

v konkrétním případě, zejména pak pokud hrozí opakování takových neoprávněných zásahů, tedy je třeba jejich původce od nich odradit.

V souvislosti se zásahy takzvaných bulvárních médií do osobnostních práv osob veřejného zájmu se nabízí zmínit rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.12.2012⁸¹,. Nejvyšší soud ČR konstatoval, že nositelem práva na ochranu osobnosti je i nezletilé dítě bez ohledu na skutečnost, že je potomkem takzvané osoby veřejného zájmu, a to i v případě, že tato osoba s bulvárními médii aktivně spolupracuje.

K neoprávněným zásahům do osobnostních práv fyzických osob prostřednictvím medií však dochází i v souvislosti s informováním veřejnosti o probíhajících trestních řízeních. Nejvyšší soud ČR například ve svém rozhodnutí ze dne 15.11.2012⁸² shledal, že vedle práva veřejnosti na šíření informací je třeba zřetelně vnímat potřebu šetření práv a oprávněných zájmů dotčených osob. Konkrétně v projednávaném případě vydavatel v rámci informování o průběhu trestního řízení užíval výrazy, které podmiňovaly vznik domněnky viny dotčených osob. Ačkoliv vydavatel ve svých článcích uváděl skutečnosti, že trestní řízení dosud nebylo pravomocně ukončeno, užíval výrazy (v tomto případě „kuplíř“, tedy člověk, který spáchal trestný čin kuplířství, či „obžalovaní kuplíři si v klidu žijí na svobodě“), které odkazovaly na vinu dotčených osob, čímž nerespektoval zásadu presumpce nevin.

Okolností vylučující odpovědnost za zásah do osobnostních práv fyzické osoby je, jak bylo v předchozích kapitolách popsáno, i takzvaná zpravodajská či umělecká licence. Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 26.4.2012⁸³ upozornil na výsostnou potřebu posouzení přiměřenosti použití obrazových snímků a podobizen a souladu takového použití s osobnostními zájmy dotčené osoby. V projednávaném případě se obecné soudy soustředily na posouzení souhlasu dotčeného s pořízením a následným užitím jeho fotografie v tištěném periodiku. Nejvyšší soud ČR upozornil na neopomenutelnou povinnost posuzovat mimo tohoto kritéria

⁸¹ rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011

⁸² rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1413/2012

⁸³ rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1677/2012

taktéž kritérium přiměřenosti takového užití a účelu. V tomto případě byla předmětná fotografie užitá k ilustraci tragického příběhu, ve kterém došlo k usmrcení mladé dívky při autonehodě, kdy u fotografie dotčeného byl otištěn výrok „H. neměl řidičák a byl opilý, přesto řídil. Chtěl předvést nové auto...“ Nejvyšší soud ČR přiměřenost použití podobizen a obrazových snímků shledává v případě, že co do formy, rozsahu i obsahu je použití odůvodněno potřebou užití k účelu, k němuž dal oprávněný svolení nebo pro který byla stanovena zákonná licence a jestliže tomuto účelu vyhovuje i svým způsobem. Užití samo o sobě přípustné může vyústit v závažný zásah do osobnostní sféry např. i vzhledem k souvislostem, za nichž k němu došlo, popř., do nichž bylo situováno, nebo vzhledem ke komentáři, který k němu byl připojen. Není tak přípustné, zaměřením se na zodpovězení otázky, zda dotčená osoba udělila souhlas s užitím své podobizny či nikoliv a v případě shledání souhlasu dotčené osoby dále nepřezkoumání, s ohledem na konkrétní okolnosti případu, otázky, zda použití podobizny dotčené osoby bylo či nebylo v případném rozporu s takovými osobnostními zájmy dotčeného, které je třeba respektovat, a které jsou tak za všech okolností nedotknutelné.

Oblastí osobnostních práv, do které je taktéž velmi často zasahováno, je svoboda projevu. V souvislosti s pracovněprávním vztahem posuzoval tuto problematiku ve svém nálezu ze dne 23.5.2010 Ústavní soud ČR⁸⁴, kdy bylo zvláště přihlíženo ke skutečnosti, že zaměstnavatelem dotčené osoby byla rezortní zdravotní pojišťovna hospodařící s veřejnými prostředky. Dotčená osoba v projednávaném případě byla na základě výroků o hospodaření krajské pobočky zaměstnavatele vyzvána ústředním ředitelem k doplnění a podložení těchto výroků, kdy jelikož dle názoru zaměstnavatele dotčený toto nesplnil uspokojivým způsobem, bylo přistoupeno k okamžitému zrušení pracovního poměru.

Ústavní soud v této souvislosti konstatoval, že svoboda projevu se jistě vztahuje nejen na tvrzení bezvýznamná či příznivě přijímaná, ale i na ta, která jsou považována za polemická, kontroverzní či snad někoho urážející. Překročení mezí, kdy jsou považována taková tvrzení či

⁸⁴ nálezu ústavního soudu ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 1990/08

stanoviska za takzvaně fair a tedy požívající ústavní ochrany, je třeba vždy posoudit ve světle věci jako celku, včetně jejich znění a v kontextu, v němž byla pronesena. Stejně tak je třeba vzít do úvahy závažnost možné újmy zaměstnavatele, pohnutky zaměstnavatele, pohnutky zaměstnance či povahu a přísnost uložené sankce. Jak již bylo uvedeno, bezvýznamnou není ani povaha povolání, resp. zaměstnavatele dotčené osoby, kdy v případě, že se jedná o subjekt hospodařící s veřejnými finančními prostředky, je z hlediska veřejného zájmu na zvýšení kontroly nakládání s těmito veřejnými finančními prostředky každé stanovisko či kritiku upozorňující na případné nesrovnalosti v jejím hospodaření považovat za žádoucí.

Uvedený nástin rozhodovací praxe Nejvyššího a Ústavního soudu ČR nemůže bohužel být zejména z důvodu omezeného rozsahu diplomové práce úplný, nota bene vyčerpávající, jelikož těžištěm práce je popis prostředků ochrany osobnostních práv. Z nedávné rozhodovací praxe soudů lze však na ilustrovaných příkladech dovodit, že vývoj jde ve smyslu ochrany osobnostních práv příznivým směrem.

6. Právní prostředky ochrany

Na začátku této kapitoly je nutné zmínit, že se bude jednat o syntézu předešlé problematiky s tím, že zde bude kladen akcent na ochranu osobnostních práv. Proto je tedy možné, že určitá materie bude na níže uvedených stranách opakována či zobecňována pro lepší pochopení předmětné ochrany osobnostních práv.

Jak již bylo uvedeno, prostředky ochrany osobnostních práv fyzické osoby nalezneme jak v oblasti soukromého, zejména pak občanského, práva, tak současně v oblasti práva veřejného, kdy přestože v soudní praxi dochází k současnému uplatňování veřejnoprávních i soukromoprávních prostředků, vychází obě tyto oblasti z odlišných principů. *„Intenzivní veřejný zájem na zabezpečení účinné ochrany všeobecného osobnostního práva se projevuje i v tom, že v některých zvláště závažných případech se neoprávněný zásah do všeobecného osobnostního práva považuje zároveň za zásah do veřejného pořádku. Původce takového neoprávněného zásahu je proto postihován – bez ohledu na to, zda se dotčená fyzická osoba dovolá zároveň občanskoprávní či jiné soukromoprávní ochrany všeobecného osobnostního práva – veřejnoprávními sankcemi trestního práva, popř. správního práva. Z toho vyplývá, že zabezpečení co neúčinnější ochrany osobnosti fyzické osoby v některých zvláště závažných případech nevylučuje, aby se prostředky veřejného i soukromého práva, které tvoří funkčně jeden celek, navzájem doplnily (tzv. komplementarita právní úpravy ochrany osobnosti fyzické osoby).“⁸⁵*

Jestliže účelem veřejnoprávní úpravy ochrany všeobecného osobnostního práva je potrestání původce neoprávněného zásahu do tohoto práva, pak účelem soukromoprávní ochrany tohoto práva je zejména zajištění jeho nerušeného užívání, a to s působností erga omnes, tedy vůči všem, a dále poskytnutí odpovídajícího zadostiučinění jako protiváhy způsobené újmy. Lze tedy dovodit, že zatímco funkcí veřejnoprávní úpravy prostředků ochrany proti zásahům do osobnostních

⁸⁵ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 130

práv člověka je funkce represivní, v případě soukromoprávní úpravy jsou to funkce restituční a satisfakční.

Prostředky ochrany osobnostních práv fyzické osoby lze dělit z několika hledisek, kdy teorie i recentní judikatura využívají třídění na prostředky specifické, resp. zvláštní s obecné.⁸⁶ Jak uvádí například ve svém rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 997/2007 ze dne 1.11.2007 Nejvyšší soud ČR, „*prostředky občanskoprávní ochrany pro případ neoprávněného zásahu do osobnosti fyzické osoby jsou v platném občanském zákoníku upraveny jednak v ustanovení § 13 pro případ vzniku nemajetkové újmy, jednak v ustanovení § 16 téhož zákona ve vztahu ke vzniklé majetkové újmě (škodě). Tyto prostředky se pak při naplnění specifických zákonných podmínek mohou přesto v konkrétním případě z funkčního hlediska vzájemně doplňovat.*“⁸⁷

S odkazem na oba předchozí citované prameny tak lze vymezit obecné prostředky ochrany osobnosti fyzické osoby jako ochranu svépomocí, ochranu poskytovanou třetí osobou, ochranu poskytovanou orgánem veřejné správy, soudní ochranu ve smyslu prostředků dohody, svépomoci, smíru a jiných žalob neuvedených v ustanovení § 13 OZ a konečně ochranu prostřednictvím žaloby na náhradu škody podle ustanovení § 16 a § 420 a násl. OZ. Prostředky takzvaně zvláštní či specifické pak popisuje přímo OZ ve svém ustanovení § 13, tedy zvláštní petitorní ochranu realizovanou prostřednictvím žaloby zdržovací, žaloby odstraňovací a žaloby satisfakční.

V úvodu této kapitoly, než bude přistoupeno k rozboru jednotlivých právních prostředků ochrany osobnostních práv, bude uveden malý exkurz od konkrétních prostředků ochrany těchto práv, zahrnující zásadní aspekty pro vznik újmy plynoucí z neoprávněného zásahu do osobnostních práv subjektu, podmínky pro vznik nároků vyplývajících z ustanovení § 13 OZ a v neposlední řadě samotné zvláštní instituty legálně omezující tato práva.

⁸⁶ KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O. et. al. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6. s. 171.

⁸⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 997/2007, dostupné na www.nsoud.cz

6.1. Aspekty vzniku újmy plynoucí z neoprávněného zásahu do osobnostních práv subjektu a podmínky vzniku nároku vyplývající z ustanovení § 13 OZ

Samotný neoprávněný zásah, jako stěžejní pojem problematiky právní ochrany osobnostních práv subjektu, lze s odkazem komentář prof. Eliáše definovat, jako „*delikt neoprávněného zásahu do osobnosti fyzické osoby, jehož skutková podstata spočívá ve dvou pojmových znacích, které musí být naplněny současně, a to v objektivní neoprávněnosti zásahu a v objektivní způsobilosti zásahu ohrozit nebo porušit osobnostní právo dotčené osoby, a to účelem, obsahem nebo formou zásahu, přičemž zavinění původce zásahu není vyžadováno.*“⁸⁸ K uvedenému je třeba dodat, že neoprávněně lze zasáhnout do osobnostních práv fyzické osoby jak formou aktivního jednání, tak formou opomenutí.

S odkazem na výše uvedené lze dále vyvodit, že pojmovým znakem porušení osobnostních práv není způsobení újmy ať již majetkového charakteru či nemajetkového. Újma nemajetková však vznikne prakticky pokaždé, ačkoliv ji dotčená osoba nemusí subjektivně vnímat. Význam osobnostních práv a specifické postavení ochrany osobnosti v českém právním řádu se tak promítají nejen ve výše uvedených skutečnostech, ale taktéž v absenci znaku zavinění, vyjma soukromoprávního systému odpovědnosti za škodu, který podle OZ⁸⁹, až na některé výjimky založené též na objektivním principu, zavinění předpokládá.

Všechny zvláštní sankce zakotvené v ustanovení § 13 OZ jsou tedy založeny na principu objektivní odpovědnosti, čímž je vyjádřena zejména důležitost zájmu na ochraně osobnostních práv chráněného subjektu, která pak ústí v tuto širokou či lépe všestrannou ochranu. Odpovědnost za takový neoprávněný zásah pak předpokládá existenci tohoto zásahu, vznik újmy na osobnosti fyzické osoby a příčinnou souvislost mezi nimi.⁹⁰

⁸⁸ ELIÁŠ, K., et. al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 144

⁸⁹ ustanovení § 16 a § 420 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁰ srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. *Velké komentáře*. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 185

Jak v této souvislosti uvedl Ústavní soud ČR ve svém nálezu IV. ÚS 315/01 ze dne 20.5.2002, „odpovědnost za zásah do osobnostních práv je odpovědností objektivního charakteru, což znamená, že občanskoprávní sankce vzniká na objektivním základě, její nastoupení nevyžaduje zavinění. Vzniklá nemajetková újma na osobnosti postižené fyzické osoby je pro ni stejně závažná bez ohledu na to, jednal-li původce zásahu zaviněně či nikoliv. Subjektivní prvek zavinění má význam toliko při určování výše náhrady nemajetkové újmy dle § 13 odst. 3 obč. zák. v rámci zohlednění okolností, za nichž k porušení práva došlo.“⁹¹ Břímě prokázání souvislosti neoprávněného zásahu do jejích osobnostních práv a následného vzniku nemajetkové újmy nese dotčená osoba.

Odpovědnost podle § 13 OZ nemůže být vyloučena ani důkazem takzvaného omluvitelného omylu, například v případě šíření určitého tvrzení, kdy by původce neoprávněného zásahu jednal v dobré víře, respektive bez ověření pravdivosti takového tvrzení. Jestliže však zásah spočíval v tvrzeních, která byla pronesena za situace, kdy nehrozilo jejich zveřejnění, takže nemohlo dojít k újmě na osobnosti (např. cti a důstojnosti) postižené osoby, nejde o objektivně možnou způsobilost zásahu porušit či ohrozit právo na ochranu jeho osobnosti v očích jiných fyzických osob.⁹²

Výjimkou z takové úpravy jsou však například takzvané skutky difamační, kdy právní doktrína vychází z takzvaného důkazu pravdy. Odpovědnost za újmu podle tohoto ustanovení nenastane v případě, že se jedná o zásah do cti fyzické osoby skutkovými tvrzeními znevažující povahy, kdy původce zásahu, na němž v tomto případě leží důkazní břemeno, prokáže, že jsou uvedená tvrzení pravdivá, ovšem vyjma zásahu do soukromí fyzické osoby. Tento názor je názorem právně doktrinálním, který nemá výslovnou oporu v OZ ani jiném předpisu, kdy s odkazem na

⁹¹ rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01, dostupné na <http://www.concourt.cz>, srov. Odlišné stanovisko soudce zpravodaje E. Wagnerové k nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/04 ze dne 4. 5. 2005 (N98/37 SbNU 321; 265/2005 Sb. – „forma a intenzita zavinění by měla hrát klíčový význam pro stanovení povinnosti nahradit škodu za citovou újmu poškozeného“)

⁹² srov. ŠVESTKA, J., SPÁCIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 185

komentář prof. Eliáše se v takovém případě jedná o běžný výkon procesních povinností tvrzení a důkazní, které stíhají oba účastníky.⁹³

Jestliže ke vzniku objektivní odpovědnosti za neoprávněný zásah do osobnostních práv subjektu není vyžadováno zavinění takového jednání, není zde vyžadována ani deliktní způsobilost osoby, která do těchto práv zasáhla.

6.2. Aktivní a pasivní věcná legitimace při ochraně osobnosti

Všeobecného osobnostního práva požívají pouze fyzické osoby, které jsou také aktivně legitimovány domáhat se jeho ochrany u příslušného soudu, kdy předpokladem poskytnutí občanskoprávní ochrany osobnosti podle § 11 a násl. OZ není způsobilost subjektu k právním úkonům ve smyslu ustanovení §§ 8, až 10 OZ,⁹⁴ s přihlédnutím k nutnosti zastoupení takové osoby. V případě neoprávněného zásahu do takového práva leží povinnost tvrzení a prokázání existence neoprávněného zásahu, vzniklé újmy a příčinné souvislosti mezi nimi na této osobě.

OZ ve svém ustanovení § 15 však také aktivně legitimuje zde taxativně vymezené osoby, kterým vzniká právo domáhat se soudní ochrany osobnostního práva fyzické osoby po smrti dotčené osoby.

V případě, že jedním neoprávněným zásahem dojde k porušení, respektive ohrožení, osobnostních práv více osob, jsou tyto osoby nebo kterákoliv z nich oprávněny domáhat se ochrany těchto svých práv. A naopak, pokud bylo zasaženo do osobnostního práva jediné osoby více porušiteli, bude každý z těchto porušitelů odpovídat za neoprávněný zásah zvlášť.

Původcem neoprávněného zásahu může být osoba, která se tohoto zásahu dopouští svým konáním či opomenutím s vlastní odpovědností, tedy přímý původce, nebo také osoba, která byla k takovému zásahu jinou osobou použita, tedy nepřímý původce. Otázka pasivní legitimace při ochraně osobnosti je ovlivněna charakterem odpovědnosti za způsobenou újmu, respektive škodu. Objektivní charakter občanskoprávní odpovědnosti

⁹³ srov. ELIÁŠ, K., et. al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 146

⁹⁴ KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O. et. al. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6. s. 79

za nemajetkovou újmu způsobenou neoprávněným zásahem do osobnosti fyzické osoby podle § 13 OZ nevyžaduje, aby na straně fyzické osoby jako původce neoprávněného zásahu byl splněn i subjektivní předpoklad, tedy zavinění. Z toho vyplývá, že pasivně legitimovaným subjektem takové odpovědnosti může být i osoba nezletilá, stejně jako osoba s omezenou způsobilostí k právním úkonům, k čemuž samozřejmě přistupuje požadavek na jejich zastoupení v soudním řízení.

Odpovědnost za materiální škodu způsobenou neoprávněným zásahem do osobnostních práv podle § 16 OZ je však naproti výše uvedenému subjektivní a klade tedy tak na subjekt, který takovou škodu způsobil, požadavek způsobilosti k zavinění, tedy delikt ní způsobilost.

Pasivně legitimovanou osobou jako původce neoprávněného zásahu však může být osoba fyzická i právnická, včetně státu, který je za ni považován. *„Jestliže byl neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby způsoben někým, kdo byl vědomě použit právnickou či jinou fyzickou osobou k plnění činnosti této právnické či jiné fyzické osoby, a takto použitá fyzická osoba jednala v rámci svého pověření, postihuje občanskoprávní odpovědnost podle § 13 zásadně tuto právnickou či fyzickou osobu (obdoba pojetí přijatého v § 420 odst. 2 ve spojení s § 853).“⁹⁵* V této souvislosti je třeba dodat, že pokud by použitá osoba vybočila z mezí svého pověření, odpovídala by za způsobený následek podle § 13 OZ přímo, tedy osobně.

6.3. Instituty omezující všeobecné osobnostní právo

Na tomto místě je třeba upozornit na možnost omezení všeobecného osobnostního práva, a to jednak na základě zákona, ať již OZ, tak i jiných veřejnoprávních zákonů, a dále na základě souhlasu, resp. vůle postižené osoby, za předpokladu, že je oprávněna s daným právem disponovat. Pojmovým znakem deliktu neoprávněného zásahu do práv osobnosti je právě znak neoprávněnosti, kdy tyto instituty představují okolnosti vylučující takovou protiprávnost. Jak ve svém komentáři Listiny a Ústavy uvádí prof. Klíma, ze čl. 4 Listiny vyplývá, že základní práva a svobody nemají absolutní povahu.⁹⁶ Současně však musí platit podmínky popsané dále

⁹⁵ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 194

⁹⁶ KLÍMA, K. et. al. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-44-X. s. 625

v tomto článku, a sice že meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou upraveny pouze zákonem, zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky a dále, že při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu,⁹⁷ což se zrcadlí v nutnosti posouzení míry proporcionality takových zásahů.

Svolení osoby k zásahu do jejích osobnostních práv jako projev jejího svobodného, resp. autonomního rozhodování, s sebou nese jednak vyloučení neoprávněnosti takového zásahu, avšak taktéž požadavek na splnění zákonných náležitostí takového právního úkonu. Přednostně je třeba naplnit podmínky stanovené § 8 OZ a dále ustanovením § 37 tohoto zákona. Typicky se s takovým svolením setkáváme v oblasti zdravotnictví, kde je specificky v drtivé většině požadována písemná forma takového úkonu, jinak zákonem obecně nestanovená. Takové svolení je nutné v pochybnostech vykládat vždy přísně restriktivně a s odkazem na právně doktrinální myšlení je všeobecně zastáván názor, že jej lze kdykoliv odvolat.⁹⁸ S tímto závěrem však legitimně vzniká úvaha týkající se ochrany nabyvatele takového svolení, konkrétně přinejmenším jeho legitimního očekávání a vynaložených výdajů. V úvahu pak přichází užití analogie například podle zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), který tuto problematiku výslovně hojí ustanovením § 54.⁹⁹

Takzvané zákonné licence prolamující ochranu osobnostních práv fyzické osoby připouští ustanovení § 12 OZ, konkrétně v odstavci druhém a třetím, v protikladu k odstavci prvnímu, který konkretizuje generální klauzuli uvedenou v ustanovení § 11 OZ a konstatuje nutnost svolení k pořizování či použití zde konkrétně uvedených osobnostních statků.

Jedná se tedy o tzv. úřední licenci, kdy svolení není třeba, použijí-li se písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky nebo obrazové a zvukové záznamy k účelům úředním na základě zákona.¹⁰⁰ Dále

⁹⁷ srov. Listina základních práv a svobod vyhlášená pod č. 2/1993, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁸ srov. Telec, I. Svolení, nebo zákonné licence v právu osobnostním. Právní rozhledy 2007, č. 24, s. 879

⁹⁹ tamtéž s. 879

¹⁰⁰ ust. § 12 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

rozeznáváme tzv. vědeckou, uměleckou a zpravodajskou licenci, kdy podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy se mohou bez svolení fyzické osoby pořídít nebo použít přiměřeným způsobem též pro vědecké a umělecké účely a pro tiskové, filmové, rozhlasové a televizní zpravodajství. Ani takové použití však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby.¹⁰¹ Je třeba dodat, že ustanovení § 12 OZ vymezuje chráněné hodnoty taxativně, oproti jejich demonstrativnímu výčtu v generální klauzuli § 11 tohoto zákona.

V případě úřední licence, která hovoří o používání nikoliv o pořizování vyjmenovaných chráněných hodnot, budou rozsah a forma její přípustnosti ponejvíce dovozovány z veřejnoprávní úpravy konkrétní oblasti. „*Jen sám zvláštní zákon, na jehož základě k takovému použití dochází, se tak stává výlučně relevantní pro závěr, zda se tato zákonná licence vztahuje v určitém konkrétním případě jen na použití podobizen, obrazových snímků a zvukových záznamů, které již existují, anebo zda opravňuje pro určitý úřední účel i k jejich pořízení.*“¹⁰² Účelem těchto konkrétních zákonů, nikoliv však podzákoných předpisů, popisujících specifické zásahy do osobnostních práv člověka je pak učinit takový zásah v co nejnížší možné, respektive potřebné míře, při současném ctění zásady in dubio pro libertate, tedy volby výkladu zákona, který co nejméně zasahuje do osobnostního práva člověka. Z těchto speciálních zákonů by měl najisto vyplývat i subjekt, který je k takovému zásahu zmocněn a účel takového zásahu.

Takzvaná vědecká, umělecká a zpravodajská licence v podstatě na jedné straně upřednostňuje veřejný zájem na svobodném výkonu uvedených činností, tedy prosazení veřejných zájmů na zpřístupnění uměleckých, vědeckých a zpravodajských děl, za předpokladu sledování vědeckého, uměleckého či zpravodajského účelu, zásadně nikoliv obchodně-reklamního účelu. Týká se však pořizování či používání (s dovětkem přiměřenosti způsobu) výlučně podobizen, obrazových snímků a obrazových a zvukových záznamů, nikoliv již písemností osobní povahy.

¹⁰¹ ust. § 12 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰² ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 181

Nicméně tato legalizace takových činností je výslovně omezena podmínkou souladu s oprávněnými zájmy dotčené osoby.

*„Licence zpravodajská je taxativně omezena pouze na zpravodajství tiskové, filmové, rozhlasové a televizní (fotografická reportáž je kryta § 12 odst. 3 jen tehdy, dochází-li k jejímu šíření pouze ve zpravodajství tiskovém, filmovém a televizním; platná úprava § 12 odst. 3 však nedopadá na internetové zpravodajství, ač by to současné praktické potřeby vyžadovaly). Zpravodajství spočívá v informování veřejnosti o věcech oprávněného veřejného zájmu včetně jejich kritického hodnocení (není rozhodné, zda se tak děje slovem, obrazem, karikaturou)“.*¹⁰³

V souvislosti s problematikou oprávněného, respektive vyloučení neoprávněného, zásahu do osobnostních práv člověka nelze opomenout situaci střetu výkonu jiného subjektivního práva s právem na ochranu osobnosti, tedy dvou práv stejné právní síly či stejného významu. V takovém případě se tak musí dít způsobem poměrným k oběma právům, přiměřeným způsobem. Způsobem řešení takového konfliktu takzvaný test proporcionality, jehož účelem je upřednostnění jednoho ze dvou konfrontovaných práv, avšak upřednostnění řádně přezkoumatelné a bezpochybně srozumitelné. Zjednodušeně by se takový proces mohl shrnout do přezkoumání kritéria vhodnosti, kritéria potřebnosti a porovnání závažnosti¹⁰⁴, a to s odkazem na judikaturu Ústavního soudu ČR. Nutnou podmínkou zásahu do jednoho z konfrontovaných práv je však zásadní minimalizace takového zásahu.

Ústavní soud ČR v této souvislosti konstatuje, že *„tato obecná zásada zahrnuje tři principy, respektive kriteria posuzování přípustnosti zásahu. První z nich je princip způsobilosti naplnění účelu (nebo také vhodnosti), dle něhož musí být příslušné opatření vůbec schopno dosáhnout zamýšleného cíle, jímž je ochrana jiného základního práva nebo veřejného statku. Dále se pak jedná princip potřebnosti, dle něhož je povoleno použití pouze nejšetrnějšího - ve vztahu k dotčeným základním právům a svobodám - z více možných prostředků. Třetím principem je princip přiměřenosti (v užším smyslu), dle kterého újma na základním právu*

¹⁰³ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 182

¹⁰⁴ srov. KOSAŘ, D. Kolize základních práv v judikatuře Ústavního soudu. *Jurisprudence*. 2008, s. 3-19; dostupné na <http://www.davidkosar.com/publikace/2008%20Kolize%20LP.pdf>

nesmí být nepřiměřená ve vztahu k zamýšlenému cíli, tj. opatření omezující základní lidská práva a svobody nesmějí, jde-li o kolizi základního práva či svobody s veřejným zájmem, svými negativními důsledky přesahovat pozitiva, která představuje veřejný zájem na těchto opatřeních. V tomto bodě se vychází ze zvážení empirických, systémových, kontextových i hodnotových argumentů.“¹⁰⁵

Uvedené nastínění okolností vylučujících neoprávněnost případného zásahu do osobnostních práv dotčené osoby je vhodné doplnit, o výkon práva svobody projevu, a to kritického, zakotvený čl. 17 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ten vylučuje protiprávnost pouze za předpokladu, že je tato kritika legitimní. To znamená, že v ní nejsou překročeny meze věcné kritiky, jedná se o kritiku konkrétní a zároveň je přiměřená co do obsahu a formy. Postrádá-li kritika přípustnost v těchto směrech, lze říci, že nejde o „fair“ kritiku, jde o neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti.¹⁰⁶ V této souvislosti je příhodné poukázat na institut takzvané veřejné známosti dotčených osob, který logicky vznikl v rámci rozhodovací praxe soudů, s vyústěním v podstatě v kritérium míry nutnosti snášení zásahů (vždy však nutně přiměřených) do osobnostních práv subjektu, a tedy v určitý nástroj k určení míry intenzity zásahu do těchto práv. V předchozí části této diplomové práce již bylo pojednáno o rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Lingens proti Rakousku ze dne 8. července 1986, stížnost č. 9815/82,¹⁰⁷ který vyslovil závěr, že jako osoba politicky činná, vystavená kritickému zkoumání veřejnosti a tisku, požívá pověst politika nižšího stupně ochrany. Zajímavé je srovnání s poměrně recentním rozsudkem Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011, ze dne 12. prosince 2012, ze kterého vyplývá závěr, že osobnostní práva nezletilého potomka mediálně aktivní a tedy takzvané všeobecně známé osoby musí být striktně chráněna bez rozdílu původce takových zásahů, tedy i pokud se jedná o samotnou všeobecně známou osobu. Svolení rodiče, jako takové

¹⁰⁵ rozhodnutí Ústavního soudu České republiky ze dne 13. 8. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 3/02, dostupné na www.concourt.cz

¹⁰⁶ srov. ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O., ŠKÁROVÁ, M., SPÁČIL, J. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-004-1. s. 189-190

¹⁰⁷ srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03, dostupné na www.usoud.cz.

všeobecně známé osoby, či jeho pouhé přispění k takovému zásahu, byť i za účelem získání prospěchu, nezbavuje takový zásah znaku neoprávněnosti. V takovém případě je třeba postihnout takové jednání v intencích zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

„Aby bylo možno dovozovat důsledky ve vztahu původce zásahu - dítě, muselo by se vedle souhlasu dotčené osoby na její straně rovněž jednat o osobu veřejného zájmu. Parlamentní shromáždění Rady Evropy ve své doporučující rezoluci č. 1165 (1998) vydané dne 26. června 1998 označilo za osobu veřejného zájmu „osoby, jež zastávají nějaký veřejný úřad anebo využívají veřejné zdroje a široce řečeno, všechny ty, kteří hrají roli ve veřejném životě, ať už v politice, ekonomii, umění, sociální sféře, sportu nebo v nějakém jiném oboru.“ Evropský soud pro lidská práva na tuto definici opakovně odkazuje a také ji postupně rozšířil o tzv. „osoby veřejného zájmu na základě chování“, kdy taková osoba na sebe nejprve upozorní nějakým kontroverzním činem a posléze se k dané věci vyjadřuje do médií.¹⁰⁸ A dále, jedná se o vymezení širší, než je osoba par excellence, nebo synonymicky „celebrita“. Zde je nutno vzít v úvahu, že rozvoj dítěte se utváří v rámci nejužší rodiny a sociální interakce s okolím se dějí (a jsou podmiňovány) jejím prostřednictvím. Jinými slovy, dítě „celebrit“ není ipso facto „celebritou“.¹⁰⁹

Závěrem je třeba doplnit výše uvedené okolnosti vylučující protiprávnost o zásah do osobnostních práv fyzické osoby plněním zákonem stanovené povinnosti, při současném splnění podmínky nevybočení z mezí takto stanovených povinností.

6.4. Obecné prostředky občanskoprávní ochrany

Obecné prostředky ochrany osobnostních práv jsou prostředky stanovené OZ k ochraně všech zákonem chráněných subjektivních občanských práv, tedy nejen výlučně osobnostních práv. Jak již bylo v úvodu této kapitoly uvedeno, k obecným prostředkům ochrany osobnostních práv lze řadit takzvanou obrannou svépomoc, ochranu poskytovanou příslušným orgánem státní správy a ochranu soudní.

¹⁰⁸ rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011, ze dne 12. 12. 2012, dostupné na www.nsoud.cz

¹⁰⁹ tamtéž

6.4.1 Obranná svépomoc

V souvislosti s ochranou osobnostních práv subjektu je třeba užít pojem „obranná“ svépomoc, neboť vedle této rozlišujeme i svépomoc takzvaně útočnou, kterou dotčená osoba vykazuje snahu o změnu aktuálního právního stavu. Ustanovení § 6 OZ však upravuje svépomoc obrannou, neboť jejím účelem je zachování současného právního stavu, tedy ochrana před neoprávněnými zásahy.

Svépomoc vymezuje za splnění určitých zákonem stanovených podmínek možnost obrany práv subjektu vlastními silami, tedy postupem stojícím mimo zákonný monopol na poskytování právní ochrany. Těmito přesně stanovenými podmínkami jsou podle ustanovení § 6 OZ neoprávněnost zásahu do práv subjektu, jeho bezprostřednost, tedy hrozba či jeho neukončené trvání (ačkoliv právní teorie v této souvislosti upozorňuje na problematiku posuzování tohoto znaku a s tím spojených následků, a to právě v oblasti osobnostních práv¹¹⁰), dále omezenost tohoto práva pouze na osobu ohroženou, kdy v úvahu přichází také zákonný zástupce a zmocněnec, a přiměřenost takového zásahu. Uvedené podmínky je třeba vždy splnit kumulativně.

Přiměřenost obranné svépomoci bude posouzena zhodnocením proporcionality použitých prostředků, její intenzitě a rozsahu, kdy tato kritéria musí odpovídat hrozícímu neoprávněnému zásahu.

Dle ustálené judikatury v případě vybočení z mezí svépomoci stanovených jejími kumulativně danými podmínkami lze tímto následným či neakceptovatelným útokem dosáhnout určité satisfakce svépomocí.¹¹¹

K uvedenému je možné ještě dodat, že právní teorie¹¹² rozeznává jako zvláštní případ či druh obranné svépomoci, typicky využitelný například v případě neoprávněného zásahu do osobnostních hodnot jako život, zdraví nebo tělo, nutnou obranu ve smyslu ustanovení § 418 odst. 2 OZ.

¹¹⁰ srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 100

¹¹¹ srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. 7. 2004 sp. zn. 30 Cdo 157/2004 či obdobně sp. zn. 30 Cdo 4003/2011 ze dne 29. 11. 2012

¹¹² KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O. et. al. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6. s. 171

6.4.2 Dohoda

K obecným prostředkům lze řadit také dohodu mezi dotčenou osobou a osobou, která neoprávněný zásah do jejích práv způsobila. Dle ustanovení § 3 odstavce druhého OZ mají fyzické a právnické osoby, státní orgány a orgány místní samosprávy dbát o to, aby nedocházelo k ohrožování a porušování práv z občanskoprávních vztahů a aby případné rozpory mezi účastníky byly odstraněny především jejich dohodou.¹¹³ Vznik takové smlouvy umožňuje i ustanovení § 51 OZ, na základě kterého je možné uzavírat takzvané nepojmenované smlouvy.

Taková dohoda musí plnit náležitosti uvedené v ustanovení § 34 a následujících OZ, kdy její forma může být jak ústní, tak písemná, přičemž jejím obsahem bude dohoda o satisfakci za porušení práv dotčené osoby, respektive forma nápravy takového porušení. Pokud bude obsahem dohoda o satisfakci ve formě finančního plnění, nebude se pak jednat o bezdůvodné obohacení podle ustanovení § 451 a následujících OZ.

Náhrady za neoprávněný zásah do jeho práv se tak bude dotčená osoba domáhat přímo u porušitele těchto práv, bez zatěžování příslušných orgánů, což samozřejmě nevylučuje soudní přezkoumatelnost takové dohody a umožňuje podání žaloby na plnění z titulu této dohody.

6.4.3 Ochrana poskytovaná příslušným orgánem státní správy

Touto ochranou je myšlena možnost dotčené osoby domáhat se předběžné právní ochrany u příslušného orgánu státní správy, namísto soudu, stanovená § 5 OZ.

Podmínkou takové možnosti je existence zřejmého zásahu do pokojného stavu, tedy stavu v duchu římské zásady „*quieta non nocere*“, tj. „*stavu, který se fakticky vytvořil a trval již natolik dlouho, že jej lze označit jako pokojný*“¹¹⁴ Příslušný orgán státní správy pak na rozdíl od soudu zkoumá pouze, zda v posuzovaném případě existoval pokojný stav, a to stav faktický, nikoliv právní, a zda byl narušen. V návaznosti na to pak tento orgán může předběžně zásah zakázat, nebo uložit, aby byl obnoven předešlý stav. Právo domáhat se právní ochrany u soudu tím není dotčeno, kdy soud není předchozím rozhodnutím orgánu státní správy vázán. Jedná

¹¹³ § 3 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁴ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 93

se však o řízení zahájené návrhem minimálně jedné z dotčených osob, tedy pokud návrh na zahájení takového řízení nikdo z dotčených osob nepodá, předběžné rozhodnutí orgánu státní správy bude ve věci konečné, tedy ve věci faktického stavu, nikoliv určení stavu právního.

Předběžnost rozhodnutí orgánu státní správy a jeho charakter shrnul ve svém nálezu apod. zn. II. ÚS 183/01 ze dne 29.5.2001 Ústavní soud ČR tak, že „*předběžnost rozhodování orgánu státní správy ve smyslu ust. § 5 obč. zák., ve znění pozdějších předpisů, však nelze chápat v tom smyslu, že by toto rozhodování muselo obligatorně předcházet rozhodování soudu, nýbrž v tom smyslu, že rozhodování orgánu státní správy je rozhodnutím o určitém posledním - faktickém stavu, zatímco následně možné (nikoli však vždy nezbytné) rozhodnutí soudu je rozhodnutím o vlastní občanskoprávní podstatě celé věci.*“¹¹⁵

Předpokladem zákonné úpravy tohoto institutu je zejména rychlost poskytnutí potřebné ochrany dotčených práv, respektive opětovného nastolení pokojného stavu, a lepší znalost místních poměrů příslušného orgánu státní správy.

Zkoumaný pokojný faktický stav však může mít své právní aspekty, takže někdy i otázky faktického pokojného stavu vyžadují od aplikujících orgánů potřebnou odbornou kvalifikaci. Jestliže orgán státní správy pouze zjišťuje existenci pokojného stavu a jeho eventuální narušení, nemůže být jeho rozhodnutí podle § 5 pro soud právně závazné. Soud však není vázán ani skutkovými zjištěními orgánu státní správy (konkrétně existencí posledního pokojného stavu). Teprve soud, který se zabývá občanskoprávní podstatou věci, rozhoduje ve věci s konečnou účinností. Výše uvedené pak může vést k oddálení řešeného sporu, takže běžně argument zajištění urychleného řešení věci nemusí být vždy opodstatněným.¹¹⁶

Jelikož je však řízení o ochraně proti zásahu do pokojného stavu u příslušného orgánu státní správy řízením správním, je vedeno podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁵ náleží Ústavního soudu ČR ze dne 29. 5. 2001, sp. zn. II. ÚS 183/01

¹¹⁶ srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 94

6.5. Soudní ochrana

Je zcela namístě zmínit, že v právním státě je zásadním prostředkem ochrana subjektu soudního mocí, která je nezávislá, a které se tak může dovolat každá osoba, která se cítí být zkrácena na svých právech.

6.5.1 Ochrana soudní – petitorní

Nezastupitelné postavení zastává v ochraně osobnostních práv soudní ochrana. Pokud prozatím odhlédneme od soudní ochrany deklarované v OZ ustanovením § 13, které bude věnována následující samostatná podkapitola, je osobě, do jejíchž osobnostních práv bylo neoprávněně zasaženo, a to jak porušením těchto práv, tak jejich pouhým ohrožením, dána ustanovením § 4 OZ možnost domáhat se ochrany u orgánu, který je k tomu povolán. Tímto orgánem je příslušný soud, pokud není zákonem stanoveno jinak. Pravomoc soudů je stanovena zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“),¹¹⁷ kdy orgán, který je povolán k ochraně, nesmí odepřít rozhodnutí ve věci z důvodu, že věc není upravena OZ, ani jiným právním předpisem. Pokud by povoláný právní orgán odmítl rozhodnout, bylo by to společensky nepřijatelné odepření spravedlnosti, tzv. denegatio iustitiae.¹¹⁸

Důležitou skutečností týkající se jak obecných prostředků soudní ochrany dotčené osoby, tak specifických podle § 13 OZ, je, že v oblasti občanského procesního práva platí ve věcech ochrany osobnosti fyzické osoby takzvaný princip koncentrace řízení ze zákona, kdy účastníci mohou uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání nejpozději do skončení prvního jednání, které se o nich konalo, vyjma skutečností nebo důkazů, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly až po prvním jednání nebo které účastník nemohl bez své viny včas uvést (§ 118b odst. 1 OSŘ). Předpokladem je, že o této povinnosti i následcích nesplnění této povinnosti byli účastníci poučeni již v předvolání k prvnímu jednání ve věci (ustanovení § 118b odst. 2 OSŘ). Zmíněný princip zákonné koncentrace řízení sleduje cíl urychlit rozhodnutí ve věci samé.¹¹⁹

¹¹⁷ srov. ust. § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁸ srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 80

¹¹⁹ srov. tamtéž s. 130

V rámci obecné soudní ochrany osobnostních práv můžeme rozeznat čtyři dílčí druhy právní ochrany, a to ochranu poskytovanou soudem před zahájením řízení, ochranu poskytovanou prostřednictvím předběžných opatření, ochranu poskytovanou prostřednictvím jiných žalob a ochranu prostřednictvím žaloby na náhradu škody.

6.5.1.1 Smírčí řízení

Ještě před zahájením samotného soudního řízení se lze dovolat ochrany prostřednictvím uzavření, resp. schválení takzvaného smíru. V návaznosti na úpravu ustanovení § 67 OSŘ a s tím souvisejícího ustanovení § 99 OSŘ lze uvést následující. Soud by měl o smír mezi účastníky usilovat přednostně. Jedná se o řízení návrhové, kdy účastník, respektive účastníci takového řízení, navrhnou soudu, který by byl příslušný k rozhodování ve věci samotné, v případě ochrany osobnostních práv jak krajskému, tak okresnímu, aby provedl pokus o smír či rozhodl o jeho schválení. V této souvislosti lze odkázat na institut dohody uzavřené stranami, popsany výše v této kapitole, která může být přezkoumána, respektive schválena soudem.

Ten přezkoumává, zda povaha věci smírčí řízení připouští a zda takový smír není v rozporu s právními předpisy. „*Povaha věci připouští uzavření smíru zpravidla ve věcech, v nichž jsou účastníci v typickém dvoustranném poměru (ve sporném řízení), za předpokladu, že hmotněprávní úprava nevylučuje, aby své právní vztahy upravili dispozitivními úkony.*“¹²⁰ Usnesení o smíru, kterým lze rozhodnout o celém předmětu řízení, jeho části či jeho základu, lze vydat v rámci řízení v prvním stupni či v odvolacím řízení, nikoliv však v řízení dovolacím, kdy takový schválený smír má účinky pravomocného rozsudku. Podle ustanovení § 202 odst. 1 písm. h) OSŘ však proti usnesení, kterým byl smír schválen, není přípustné odvolání. Samotné ustanovení § 99 OSŘ však připouští, že soud může zrušit usnesení o schválení smíru, je-li smír podle hmotného práva neplatný. Takový návrh lze podat do tří let od nabytí právní moci usnesení o schválení smíru. Je dále možné, podle ustanovení § 228 odst. 2 OSŘ, podat žalobu na obnovu řízení, jako mimořádný opravný prostředek.

¹²⁰ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. et. al. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. ; xx, 1579, xvii, Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 411

6.5.1.2 Předběžné opatření

Ve specifických případech porušení osobnostních práv lze považovat předběžné opatření za účinný nástroj jejich ochrany. Právní teorie zastává názor, že v případě zásahu do osobnosti fyzické osoby chráněné všeobecným osobnostním právem je předběžné opatření podle ustanovení § 74 OSŘ přípustné.¹²¹ V souladu s tímto ustanovením může předseda senátu před zahájením řízení nařídit předběžné opatření k prozatímní úpravě poměrů účastníků, je-li to potřeba či v případě, že existuje obava o ohrožení výkonu soudního rozhodnutí.

Ustanovení § 76 OSŘ uvádí demonstrativní výčet druhu předběžných opatření, kdy tato otevřenost má za následek konkrétnější, specifičtější možnost odvrácení neoprávněného zásahu do osobnostních práv subjektu vzhledem k individuálním okolnostem a podmínkám každého případu.

Na tomto místě nelze opomenout rozsudek Vrchního soudu v Praze, odkazovaný právní teorií i soudní praxí¹²², který jako nepřipustnou restrikcí základního lidského práva podle čl. 17 Listiny základních práv a svobod, tedy svobody projevu, označilo případný postup podle ustanovení § 76 odst. 1 písm. f) OSŘ, tedy předběžné nařízení zdržení se uveřejňování jakýchkoliv komentářů a informací týkajících se žalobce v deníku vydávaném žalovaným, a to ani v případě, že by se toto omezení nevztahovalo na uveřejňování zpráv převzatých od oficiálních agentur.

6.5.2 Ochrana prostřednictvím jiných žalob

Speciální žalobní prostředky ochrany osob, které tvoří samostatnou kapitolu této práce, jsou v ustanovení § 13 OZ vyčteny demonstrativně, proto je možné uplatňovat i další takové prostředky, kterými jsou například žaloba, kterou se dotčená osoba bude domáhat stanovení, že se určité tvrzení nezakládá na pravdě či konstatování, že původce zásahu neoprávněně zasáhl do práva žalobce. Právní teorie i judikatura Nejvyššího soudu¹²³ však upozorňuje, že se nebude v případě ochrany osobnostních práv jednat o žalobu na určení podle § 80 písm. c) OSŘ v pravém slova

¹²¹ KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O. et. al. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6. s. 173

¹²² rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 2. 1994, sp. zn. Co 16/94

¹²³ rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 1995, sp. zn. Cdo 18/95

smyslu, tudíž v těchto případech není třeba prokazovat naléhavý právní zájem.

Jako zákonem výslovně stanovený prostředek ochrany osobnostního práva je určovací žaloba upravena v zákoně č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně v § 40 odst. 1 písm. a) tohoto zákona.

Dalším takovým prostředkem je žaloba na vydání bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 415 a násl. OZ, neboť neoprávněným zásahem do osobnostních práv subjektu může taktéž vzniknout majetkový prospěch na straně zasahujícího subjektu. V uvedených ustanoveních je uplatňován princip objektivní odpovědnosti osoby, která se na úkor osobnostních práv jiného obohatila. *„Z hlediska rozsahu práva na vydání bezdůvodného obohacení není rozhodující, jaká majetková újma vznikla jinému, nýbrž jaký majetkový prospěch získal obohacený, a to v okamžiku kdy prospěch získal.“*¹²⁴

6.5.3 Žaloba na náhradu škody

Posledním obecným prostředkem ochrany osobnostních práv, který bude v rámci této kapitoly projednán, je žaloba na náhradu majetkové, tedy hmotné či materiální škody podle ustanovení § 16 OZ. Toto ustanovení je ve své podstatě speciálním k ustanovení § 420 a násl. OZ, upravujících odpovědnost za škodu způsobenou porušením právní povinnosti obecně. Právo na náhradu škody podle § 16 OZ a právo na ochranu osobnosti ve smyslu ustanovení § 13 stojí v OZ vedle sebe¹²⁵ samostatně, přičemž zákon jim přiznává různou míru ochrany, kdy, jak již bylo popsáno v úvodu této kapitoly, odpovědnost za škodu majetkového charakteru je založena na rozdíl od odpovědnosti za vznik nemajetkové újmy na subjektivním principu, tedy kromě existence neoprávněného zásahu do osobnostních práv subjektu, vzniku škody vyčíslitelné penězi a příčinné souvislosti mezi nimi, je vyžadováno zavinění škůdce.

Osoba, jíž bylo do jejích subjektivních práv zasaženo, se tak v případě, že jí byla tímto zásahem způsobena vedle nemajetkové újmy

¹²⁴ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 1327

¹²⁵ rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 20. května 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01 (Soudní rozhledy 8/2002, s. 51

taktěž majetková škoda, může domáhat kromě zadostiučinění podle ustanovení § 13 OZ, včetně peněžitého zadostiučinění, taktěž náhrady způsobené škody, neboť se jedná o jednočinný souběh dvou soukromoprávních deliktů. Tato přiznaná náhrada škody stojí vedle částky přiznané za způsobenou nemajetkovou újmu, a protože právo na náhradu majetkové újmy není právem osobnostním, podléhá skutečnosti promlčení a taktěž v případě smrti věřitele přechází na jeho dědice, nikoliv tak na osoby uvedené v § 15 OZ.

Závěrem lze dodat, že k uvedenému přistupuje též škodní soukromoprávní nárok takzvaný odvracecí, „*který je u soudu taktěž vymahatelný a jenž nelze zaměňovat s procesním institutem předběžného opatření soudu podle o. s. ř., neboť se jedná o nárok ze soukromého práva škodního. Tento nárok vyplývá ze zákonného subjektivního práva na ochranu před škodou a svědčí škodou ohroženému. Týká se ochrany před jakoukoli hrozící škodou, tedy před hrozící škodou na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí. Prakticky se uplatní tam, kde od počátku hrozby škody do event. nastalého poškození poběží delší doba.*“¹²⁶

6.6. Zvláštní, specifické, občanskoprávní prostředky ochrany

Zásadní význam soukromoprávní ochrany všeobecného osobnostního práva má úprava zakotvená v ustanovení §13 OZ. Výčet prostředků ochrany těchto práv je zde však demonstrativní, lze využít taktěž veškeré výše popsané obecné prostředky, a to kumulativně. Tímto úsilím zákonodárce je tak dána mnohem všestrannější, přesnější, respektive co nejúplnější, ochrana osobnostních práv jedince, možnost odvrácení zásahů do těchto práv a satisfakce za jejich následky.

Prostředky ochrany osobnostních práv upravené § 13 OZ a s nimi související sankce lze uplatnit vůči subjektu, který neoprávněně zasáhl do chráněných osobnostních práv a způsobil tak vznik nemajetkové, tedy nehmotné, imateriální či morální újmy. Tyto prostředky sledují nápravný či alespoň zmírňovací účel. Jedná se o žalobu zdržovací (negatorní), odstraňovací a satisfakční.

¹²⁶ ELIÁŠ, K., et. al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. Zákony - komentáře. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 172.

6.6.1 Žaloba zdržovací – negatorní

Občanskoprávní žaloba zdržovací podle § 13 odst. 1 OZ má za cíl upuštění od neoprávněného zásahu do osobnostních práv jedince. Zákonodárce tento druh žaloby vymezuje jako první možnost ochrany osobnostních práv, kdy nezbytou podmínkou pro její úspěšné uplatnění je vzhledem k jejímu účelu trvání, popřípadě pokračování, takového útoku či alespoň existence konkrétního nebezpečí jeho opakování v budoucnu.¹²⁷ Povinnost i břemeno tvrzení, stejně jako důkazní povinnost a důkazní břemeno leží na žalobci.

Na rozdíl od ostatních žalobních prostředků, které budou popsány dále v této kapitole, má žaloba negatorní především preventivní povahu. V případě, že soud zdržovací žalobě vyhoví, je toto rozhodnutí v souladu s ustanovením § 161 odst. 2 OSŘ vykonatelné již nabytím právní moci rozhodnutí, bez stanovení lhůty k plnění uložené povinnosti. Na základě tohoto pravomocného rozhodnutí je pak dotčená fyzická osoba oprávněna vést proti takovému útoku výkon tohoto rozhodnutí. „*Je-li následný způsob zdržení se dostatečný, bude posouzeno až v rámci řízení o výkon rozhodnutí.*“¹²⁸ V souvislosti s výše uvedeným je na výrok soudu, stejně tak jako na žalobní návrh, kladen požadavek konkrétnosti v nejvyšší možné míře.

Výkon rozhodnutí o zdržení se neoprávněného zásahu do osobnostních práv se řídí ustanovením § 351 odst. 1 OSŘ, kterým je v případě porušení povinnosti uložené povinnému stanovena sankce ve výši 100 000 Kč, kterou lze uložit v přiměřené výši¹²⁹ opakovaně.

Pokud k narušení osobnostního práva došlo v rámci výkonu určité soustavné činnosti, není možné rozhodnutím o negatorní žalobě zakázat tuto činnost jako celek. „*Nárok nesmí přesahovat cíl ochrany osobnosti, tudíž nesmí být nadměrně zabraňující na straně původce zásahu nad rámec sledovaného účelu (funkční vybočení). O takové vybočení z ochrany*

¹²⁷ KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O. et. al. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6. s. 176

¹²⁸ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 197

¹²⁹ tamtéž s. 180, „jejich jednotlivé výše by neměly překročit částku 100 000 Kč.“

*práva by se jednalo například uplatněním nároku na zákaz veškeré činnosti rušitele práva.*¹³⁰

6.6.2 Žaloba restituční – odstraňovací

Na rozdíl od žaloby zdržovací, jejíž smysl je především preventivní, kdy je vyžadován trvajícím (či opětovně hrozícím) útok a na narušitele osobnostního práva jiného subjektu je kladena povinnost upuštění od takového zásahu do tohoto práva, v případě žaloby restituční můžeme sledovat požadavek trvajících následků, a to i přes ukončení neoprávněného zásahu do osobnostních práv subjektu, a dále požadavek aktivního konání porušitele. Smyslem takové žaloby je určení povinnosti původci neoprávněného zásahu vykonat konkrétní kroky k odstranění zdroje narušení osobnostního práva subjektu a současně obnovení stavu, který existoval před neoprávněným zásahem. Z uvedeného vyplývá logická podmínka samotné možnosti odstranění následků neoprávněného zásahu přijatelným způsobem.

Způsob odstranění následků neoprávněného zásahu do osobnostních práv subjektu by měl odpovídat obsahu, rozsahu a formě tohoto zásahu tak, aby byl obnoven stav, který existoval před tímto zásahem. Samotný žalobní návrh, stejně jako výrok rozhodnutí, bude odpovídat konkrétním, výsostně specifickým okolnostem každého případu, při současném dodržení podmínky šetření práv třetích osob.

*„Pokud jde v těchto případech o výkon rozhodnutí, bude v praxi přicházet v úvahu nejčastěji použití § 350 Občanského soudního řádu. Jestliže tak žalovaný ve stanovené lhůtě neučiní, nelze výkon rozhodnutí soudu nařídit, protože pravomocný rozsudek ho již nahradil. Má-li však být prohlášení žalovaného učiněno vůči někomu jinému než vůči žalobci, bude v tomto případě namíste postup podle § 351 Občanského soudního řádu.“*¹³¹

¹³⁰ ELIÁŠ, K., et. al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 155

¹³¹ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. *Velké komentáře*. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 197 - 198

6.6.3 Žaloba satisfakční

Podobně jako v případě žaloby restituční, žaloby satisfakční je možno užít pouze v případě, kdy zásahem do osobnostních práv fyzické osoby již vznikla škoda, respektive újma, a to v případě žaloby satisfakční újma nemajetkového charakteru. Cílem tohoto ochranného prostředku je pak přiznání přiměřeného zadostiučinění za vzniklou újmu.

Právní teorie¹³² se přiklání k názoru, že pokud jsou v konkrétním případě splněny stanovené zákonné podmínky pro přiznání přiměřeného zadostiučinění, soud nemá jen právo, nýbrž zároveň povinnost žalobě o poskytnutí přiměřeného zadostiučinění vyhovět. Stejně jako ve výše popsanych případech, i o žalobě satisfakční může soud jednat pouze na návrh dotčené osoby, o přiměřené zadostiučinění je tedy třeba požádat, jinak nemůže být soudem přiznáno.

Právo přiznané soudem dotčené osobě je formou určitého plnění, a to plnění charakteru morálního, tedy nepeněžitého či peněžitého. Jak již bylo výše uvedeno, funkcí tohoto plnění je zmírnit následek neoprávněného zásahu, a to přiměřeným způsobem, právě podle konkrétních okolností každého případu. „*Soudní praxe vychází při určení přiměřenosti morálního zadostiučinění z toho, že soud vezme v úvahu jak celkovou povahu, tak i jednotlivé okolnosti konkrétního případu. To znamená, že soud musí přihlídnout k intenzitě, povaze a způsobu neoprávněného zásahu, k charakteru a rozsahu zasažené hodnoty osobnosti, k trvání i šíři ohlasu vzniklé nemajetkové újmy pro postavení a uplatnění postižené fyzické osoby ve společnosti atd.*“¹³³

V souvislosti s peněžitým plněním však soudní praxe doznává poměrně značné rozdíly ve výši takto přiznaných peněžitých náhrad, kdy jak upozorňuje teorie,¹³⁴ stejně závažným problémem je i nepřiměřená délka těchto řízení, neboť i spravedlnost má svůj určitý časový rozměr.

¹³² srov. KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O. et. al. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6. s. 179

¹³³ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 198

¹³⁴ KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O. et. al. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6. s. 180

6.6.4 Nepeněžitě morální plnění

Z dikce ustanovení §13 OZ vyplývá, že přednostním způsobem zadostiučinění je nepeněžitě zadostiučinění, pokud k odčinění morální újmy bude v konkrétním případě postačující. Stejně jako u předcházejících popsaných institutů bude záležet právě na individuálních okolnostech konkrétních případů, kdy není vyloučeno ani zadostiučinění formou pouhého uznávacího výroku původce zásahu, nebo samotný výrok soudu, konstatující porušení žalobcova osobnostního práva, respektive jeho zveřejnění.¹³⁵ Nejčastější formou takového zadostiučinění je pak soukromá či veřejná omluva. Forma morálního zadostiučinění však vždy musí být dotčenou osobou navržena, respektive posléze upravena, kdy soud může v duchu zásady *a maior ad minus continetur* přiznat pouze částečnou formu zadostiučinění. Zákon výslovně stanoví, že taková forma má být přiměřená, tedy odpovídat principu proporcionality.

OZ nestanoví pro uplatnění nároku na nepeněžitě zadostiučinění promlčecí dobu, v této souvislosti je však třeba zohlednit zásadu *vigilantibus iura*, a to s ohledem na účinnost takového zadostiučinění, respektive jeho smysl.

6.6.5 Materiální satisfakce

V případě, že se morální satisfakce nejeví v určitém případě dostatečnou, má dotčená osoba v souladu s odstavcem druhým ustanovení § 13 OZ též právo na přiměřené zadostiučinění v penězích, jehož výši podle odstavce třetího tohoto ustanovení určuje soud, a to s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.

Samotné ustanovení demonstrativně vyjmenovává důvody pro takovou nedostatečnost, a to zejména snížení důstojnosti fyzické osoby a její váženost ve společnosti.

Ze znění uvedeného ustanovení tak vyplývá, že materiální satisfakce plní subsidiární funkci morálnímu zadostiučinění, neboť nastupuje teprve v případě jeho nedostatečnosti a dále, že jeho užití je podmíněno zvláště závažným zásahem do osobnostního práva subjektu, zejména uvedenými formami. Obě plnění, tedy jak nemajetkového, tak majetkového charakteru,

¹³⁵ srov. ELIÁŠ, K., et. al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 155

mohou být při splnění zákonných podmínek kumulovány. Pro vznik peněžitého zadostiučinění zákon předpokládá objektivní odpovědnost původce takového zásahu.

Při rozhodování o peněžitém plnění „*by soud měl mít vždy za prokázané, že jsou zde okolnosti, které dokládají, že v konkrétním případě nepostačuje zadostiučinění morální, a to zejména z hlediska intenzity, trvání a rozsahu nepříznivých následků vzniklých žalobci vzhledem k postavení žalobce v rodině a společnosti.*“¹³⁶

Stejně tak by měl soud hodnotit splnění podmínky závažného zásahu do osobnostního práva subjektu, respektive snížení důstojnosti postižené osoby či její vážnosti, vždy objektivně s přihlédnutím ke konkrétní situaci a k osobě postiženého subjektu, zejména vzhledem k jeho věku a postavení.

Vodítkem pro takovou úvahu může být měřítko, zda by „*nastalou újmu vzhledem k její intenzitě, rozsahu a trvání vedoucí ke snížení její důstojnosti či vážnosti ve společnosti, počítával jako závažnou každý, kdo se nachází na místě a v postavení postižené fyzické osoby.*“¹³⁷

Ustanovení § 15 OZ přisuzuje uplatnění práva na ochranu osobnosti po smrti fyzické osoby zde konkrétně vyjmenovaným osobám, v případě peněžitého plnění za nemajetkovou újmu však tuto legitimaci nelze využít. Právní teorie usuzuje, že „*jestliže dotčená osoba zemřela, poskytnutí peněžitého zadostiučinění někomu jinému než jí by ztratilo svou satisfakční funkci, tj. zmírňovat nemajetkovou újmu právě dotčené fyzické osobě.*“¹³⁸

Výše přiznávané částky peněžitého zadostiučinění závisí na volném uvážení soudu, tedy na konkrétních okolnostech každého případu a závažnosti způsobené újmy. Právní teorie však nabízí dvě odlišná stanoviska týkající se právě výše konkrétní částky. První názor¹³⁹ se opírá o zákonné znění ustanovení § 153 odst. 2 OSŘ, kdy soudem přiznaná částka nesmí překročit částku požadovanou v žalobním petitu postižené osoby, může však být nižší, kdy volné uvážení soudu s sebou však nese zásadní požadavek přezkoumatelnosti a srozumitelnosti této úvahy. Odlišný

¹³⁶ KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O. et. al. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6. s. 187

¹³⁷ tamtéž s. 188

¹³⁸ tamtéž, s. 189

¹³⁹ srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 200; nebo KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O. et. al. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6. s. 192

názor¹⁴⁰ se pak opírá o podmínku uvedenou ve zmiňovaném ustanovení, tedy že překročit návrhy účastníků a přisoudit více, než čeho se domáhají, lze tehdy, jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky, kdy tato podmínka je spatřována v existenci ustanovení § 13 odst. 3 OZ.

Nelze přehlédnout, že preventivní funkci má nejen samotné uzákonění možnosti peněžitého zadostiučinění za nemajetkovou újmu, jak upozorňuje odborná literatura¹⁴¹, ale zejména výše takového peněžitého plnění, které, ač v recentní judikatuře nastává zřetelný posun, jak bylo popsáno v kapitole předcházející, v České republice stále nedosahují výše částek přiznávaných v zahraničí.

6.6.6 Stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva

Dotčená fyzická osoba, do jejíchž osobnostních práv bylo neoprávněně zasazeno, je oprávněna, jelikož je Česká republika smluvní stranou Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhlášené pod č. 209/1992 Sb., ve znění pozdějších protokolů (dále jen „**Úmluva**“), podle jejího čl. 34 podat stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva. Náležitosti takové stížnosti jsou pak vymezeny ve článku čl. 47 odst. 1 Jednacího řádu Evropského soudu pro lidská práva.¹⁴² Stížnost se předkládá na stanoveném formuláři obsahujícím kromě identifikace stěžovatele, jeho zástupce a smluvní protistrany, také vylíčení skutkového stavu, popis porušení Úmluvy a jeho odůvodnění, dále výklad o dodržení podmínek přijatelnosti stížnosti, ve smyslu čl. 35 odst. 1 Úmluvy, tedy vyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy a podání stížnosti ve lhůtě 6 měsíců od konečného rozhodnutí ve vnitrostátní rovině, a konečně předmět stížnosti. K tomu se připojí kopie relevantních dokumentů.

Soudu je pak potřeba dále oznámit, zda stěžovatel předložil své námítky uvedené ve stížnosti jiné mezinárodní vyšetřovací či smírčí instituci a zda žádá o zachování anonymity, kdy tato žádost musí být odůvodněna a

¹⁴⁰ srov. ELIÁŠ, K., et. al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. Zákony - komentáře. ISBN 978-80-7201-687-7. s. 161

¹⁴¹ srov. KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O. et. al. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6. s. 184

¹⁴² Jednací řád Evropského soudu pro lidská práva, platný od 1. 4. 2011, dostupný na <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Basic+Texts/Other+texts/Rules+of+Court/>; česky na <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6967>

předseda senátu může zachování anonymity udělit z vlastního rozhodnutí. Nerespektování výše uvedených podmínek může vést k neprojednání stížnosti.

Články 34 a 35 Úmluvy pak dále stanoví, že stěžovatel musí být poškozenou osobou a nesmí být anonymní, kdy jako nepřijatelná bude odmítnuta stížnost, která byla již tímto soudem projednána a ve které nejsou uvedeny žádné nové relevantní informace, dále která bude posouzena jako neslučitelná s ustanoveními Úmluvy, stížnost zjevně neopodstatněná, nebo zneužívající právo podat stížnost a v neposlední řadě lze za nepřijatelnou prohlásit stížnost vztahující se k případu, v němž stěžovatel neutrpěl významnou újmu, ledaže dodržování lidských práv zaručených v Úmluvě vyžaduje přezkoumání odůvodněnosti stížnosti. Z posledního uvedeného důvodu však nemůže být odmítnut žádný případ, který nebyl řádně posouzen vnitrostátním soudem.¹⁴³

O přijatelnosti stížnosti nejprve rozhoduje podle čl. 27 Úmluvy samosoudce, pakliže podanou stížnost neodmítne, následně rozhoduje výbor či senát. Výbor je složen ze tří soudců, kteří podle čl. 28 mohou stížnost jednomyslně prohlásit za nepřijatelnou či vynést rozsudek, pokud již k otázce týkající se interpretace nebo aplikace Úmluvy existuje precedenční rozhodnutí, kdy rozhodnutí či rozsudky výborů jsou konečnými.

Senáty jsou složeny ze sedmi soudců, kteří rozhodují o přijatelnosti stížnosti v případě, kdy tak neučinil ani samosoudce ani výbor, a to povětšinou v případech potřeby šetření. Po přijetí stížnosti senát rozhodne ve věci samé, nebo postoupí věc Velkému senátu, který je složen ze 17 soudců, a to v případě, že vyvstane potřeba výkladu Úmluvy či pokud by rozhodnutím senátu mělo dojít k odchýlení od ustálené judikatury soudu. Takové postoupení je však vázáno na souhlas obou stran sporu.

Pokud dospěje soud k rozhodnutí o porušení Úmluvy, může podle jejího článku 41 přiznat stěžovateli zadostiučinění. Výkon takového rozhodnutí pak dozoruje Výbor ministrů, kdy vhodný způsob tohoto výkonu zvolí dotčený členský stát sám.

Závěrem lze konstatovat, že možnost podat individuální stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva, kdy Úmluva o lidských právech a

¹⁴³ srov. Čl. 35 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, vyhlášená pod č. 209/1992 Sb., ve znění dodatkového protokolu 14

svobodách je pro soudy bezprostředně závazná, je ve své podstatě mezinárodní kontrolou ochrany lidských práv zajišťované právními předpisy členského státu a příslušnými státními orgány.

6.7. Prostředky ochrany osobnostních práv v dalších zákonech

Ochrana osobnostních práv je dotvářena speciálními zákony ve vztahu k ochraně těchto práv podle ustanovení § 11 OZ. V následujících podkapitolách budou popsány nejdůležitější z nich.

6.7.1 Zákoník práce

Ochrana osobnostních práv zaměstnance je v ZP vymezena zejména v ustanoveních §16 a § 17 tohoto zákona, týkajících se takzvaného zákazu diskriminace a dále v jeho ustanoveních §§ 312 až 316 ZP v souvislosti s pracovním spisem zaměstnance, jeho pracovním posudkem zaměstnance a v souvislosti s nárokem na soukromí zaměstnance. O těchto ustanoveních bylo již pojednáno v předchozích kapitolách.

V ustanovení § 16 ZP se nejprve ukládá povinnost zaměstnavateli zajistit rovné zacházení se všemi zaměstnanci a dále zakazuje jakoukoliv diskriminaci. V otázce vymezení pojmů týkajících se právě diskriminace a otázky právních prostředků k takové ochraně zaměstnanců pak ustanovení § 17 odkazuje na zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (tzv. antidiskriminační zákon). Typicky se jedná o nerovnost v pracovních podmínkách, v platech, v poskytování odborné přípravy a dále také o příležitost dosáhnout funkčního či jiného postupu v zaměstnání. Podle antidiskriminačního zákona, konkrétně jeho ustanovení § 10 se může dotčená osoba u soudu domáhat zejména toho, aby bylo upuštěno od diskriminace, aby byly odstraněny její následky a bylo jí přiznáno přiměřené zadostiučinění.

V této souvislosti je také možné odkázat na ustanovení § 133a OSŘ, který břemeno důkazní povinnosti klade na zaměstnavatele, kdy ten je povinen dokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení. Nález Ústavního soudu České republiky publikovaný pod č. 419/2006 Sb. tento závěr upřesňuje v požadavku na dodržení důkazního tvrzení a důkazního

břemena žalující strany k dostatečnému odůvodnění závěru o možné přímé či nepřímé diskriminaci.¹⁴⁴

Ochrana osobnosti zaměstnance v pracovněprávních vztazích je úzce spjata i s osobním spisem, dále s potvrzením o zaměstnání a konečně s posudkem o pracovní činnosti zaměstnance (§ 312 až 315 ZP).

Pokud jde o osobní spis zaměstnance, je zaměstnavatel oprávněn jej vést, kdy tento spis musí obsahovat jen ty písemnosti, které jsou nezbytné pro výkon zaměstnancovy práce. Nahlížet do tohoto spisu má právo samozřejmě samotný zaměstnanec, který z něj smí pořizovat i záznamy, a dále osoby taxativně uvedené v ustanovení § 312 odst. 2 ZP.

Ustanovení §§ 314 a 315 ZP upravují problematiku pracovního posudku zaměstnance, kdy zaměstnanec má právo na vydání takového posudku, a to v určené lhůtě, a zaměstnavatel zároveň povinnost tento posudek vydat. Vydání pracovního posudku se zaměstnanec může domáhat v krajním případě i soudně. Zásadní je pak možnost zakotvená právě v ustanovení § 315 ZP dožádat prostřednictvím soudu jeho přiměřenou úpravu, v případě, že s jeho obsahem zaměstnanec nesouhlasí. Takovou úpravu však neprovádí soud, ten pouze uloží zaměstnavateli povinnost provést konkrétní změnu.

Soukromí zaměstnance je pak upraveno § 316 ZP, který stanoví, že bez zvláštního důvodu nesmí být zaměstnanec na pracovišti, popřípadě v prostorách zaměstnavatele, tímto zaměstnavatelem skrytě nebo otevřeně sledován. Takovým zvláštním důvodem může být typicky ochrana života nebo zdraví osob či snad častěji ochrana majetku. V takovém případě by zaměstnavatel měl dotčené zaměstnance informovat nejen o této skutečnosti, ale i o rozsahu a způsobu takového sledování.

V rámci této problematiky lze také zmínit ustanovení § 248 ZP, které ukládá zaměstnavateli povinnost zajišťovat zaměstnancům takové pracovní podmínky, aby mohli bez ohrožení majetku a zdraví vykonávat svoji práci.

6.7.2 Trestní zákoník a zákon o přestupcích

Ochrana osobnostních práv fyzické osoby je převážně zajišťována soukromoprávními předpisy. Nejdůležitějším veřejnoprávním předpisem je

¹⁴⁴ nález Ústavního soudu ČR, publikovaný pod č. 419/2006 Sb., dostupný na www.nalus.cz

pak zcela jistě TrZ, v této souvislosti pak zcela nepochybně trestné činy tvořící hlavu první a druhou, části druhé.

Jedná se o trestné činy proti životu a zdraví a trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství. Trestní zákoník současně zná i trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu, které jsou jinak speciálně chráněny autorským zákonem.

V tomto kontextu lze doplnit ochranu osobnostních práv v souvislosti s trestními předpisy o úpravu stanovenou Trestním řádem¹⁴⁵, konkrétně jeho částí první, hlavy první nazvanou Poskytování informací o trestním řízení a osobách na něm zúčastněných.

V případě, že intenzita neoprávněného zásahu nepřekonalala potřebnou hranici, aby mohla být využita výše uvedená ustanovení, ve smyslu zásady ultima ratio, přichází v úvahu využití ustanovení PřeZ, kdy v úvahu připadají zejména přestupky upravené § 49 PřeZ, tedy přestupky proti občanskému soužití. Takovými zásahy do osobnostních práv fyzické osoby jsou ublížení na cti, nedbalostně na zdraví či hrozba takového ublížení, nepravdivé obvinění z přestupku, dále omezení či znemožnění výkonu práv národnostních menšin, diskriminace spojená s působením újmy pro příslušnost k národnostní menšině, pro etnický původ, rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách a obdobných organizacích či sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo stav manželský či rodinný.

Jak uvádí právní teorie,¹⁴⁶ právní prostředky občanského práva zaměřené na ochranu všeobecného osobnostního práva fyzických osob mají s ohledem na širší působnost norem tohoto právního odvětví univerzálnější rozsah a dosah, a tím i širší možnost nápravy než, zpravidla citelněji působící, právní prostředky, kterými vzhledem ke svému specifickému zaměření disponuje trestní, popř. správní právo. To se též projevuje v subjektivním principu odpovědnosti podle trestněprávní,

¹⁴⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁶ srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6 s. 155

respektive správně právní zákonné úpravy, naproti odpovědnosti objektivní v případě soukromoprávní úpravy.

6.7.3 Autorský zákon

Specifikem osobnostních práv chráněných AuZ je skutečnost, že se váží na omezený subjekt těchto práv, kterým je autor a osoby související, stanovené tímto zákonem. Autorem může být pouze fyzická osoba, kdy její osobnostní práva jsou spojena právě s jeho osobou, na rozdíl od práv majetkových, která může udělit jiné osobě. Zákon taktéž stanoví, že osobnostních práv se autor nemůže vzdát, tato práva jsou nepřevoditelná a smrtí autora zanikají. Tím není dotčena skutečnost, že po smrti autora si nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu, dílo smí být užito jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a, je-li to obvyklé, musí být uveden autor díla, nejde-li o dílo anonymní.

Této ochrany se může domáhat kterákoli z osob autorovi blízkých, kdy toto oprávnění tyto subjekty mají, i když uplynula doba trvání majetkových práv autorských. Této ochrany se může vždy domáhat i právnická osoba sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce podle tohoto zákona ve smyslu ustanovení § 97 AuZ.

Jednotlivá osobnostní práva autora jsou zakotvena v § 11 AuZ, který stanoví, že autor má právo rozhodnout o zveřejnění svého díla, má právo osobovat si autorství, včetně práva rozhodnout, zda a jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při zveřejnění a dalším užití jeho díla, má právo na nedotknutelnost svého díla, zejména právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla. Autor má právo za zákonem stanovených podmínek na takzvaný autorský dohled.

Ustanovení § 40 AuZ pak zakotvuje prostředky ochrany uvedených práv. Autor se tak může domáhat určení svého autorství prostřednictvím žaloby určovací, zákazu ohrožení svého práva žalobou negatorní, odstranění následků zásahu do práva žalobou restituční nebo poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobení nemajetkové újmy prostřednictvím žaloby satisfakční, a to zejména formou omluvy či peněžitého plnění. V případě, že soud návrhu autora vyhoví, může mu v rozsudku přiznat právo na uveřejnění rozsudku na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění.

Právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení podle zvláštních právních předpisů zůstává nedotčeno. Namísto skutečně ušlého zisku za dobu neoprávněného nakládání s jeho dílem se autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s tímto dílem. Výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem. Výše uvedené nároky jsou zahrnuty objektivní odpovědností osoby neoprávněně zasahující do práv popsanych výše.

6.7.4 Zákon o ochraně osobních údajů

Přestože již bylo o tomto zákoně pojednáno v kapitole o ochraně osobních údajů, je nutné výše uvedené zopakovat a zdůraznit nyní akcent na náhradu škody. Ochrana osobních údajů tak, jak je deklarována č. 10 odst. 3 Listiny, tedy jako ochrana před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě, je dále speciálně upravena ZOOÚ.

Tento zákon poskytuje ochranu před neoprávněnými zásahy do osobnostních práv subjektů, a to úpravou především preventivní¹⁴⁷, ke kterým může dojít při zpracování (ať již automatizovaném či jiném) osobních údajů, a to fyzickými nebo právníckými osobami či orgány veřejné moci. Nevztahuje se však na takzvaně nahodilé shromažďování osobních údajů vznikající například při činnosti advokátů, auditorů atp., tedy bez znaku systematičnosti a bez jejich dalšího zpracování, ani na takovou činnost fyzické osoby, která je určena výlučně pro její osobní potřebu, kdy se jedná typicky o vytváření adresářů v rámci nejrůznějších zájmových aktivit.

Cílem právní úpravy tohoto zákona je mimo jiné najít rovnováhu mezi ochranou osobnostních práv jednotlivce a právem společnosti na informace. K takové ochraně jsou pak tímto zákonem v ustanovení § 21 stanoveny prostředky ochrany. Toto ustanovení přiznává několik práv

¹⁴⁷ srov. MATOUŠKOVÁ, M. et. al. *Ochrana osobních údajů: v otázkách a odpovědích*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2004. Otázky a odpovědi z praxe. ISBN 80-7357-037-8 s. 7 - 8

každému subjektu údajů, který zjistí nebo se domnívá, že správce nebo zpracovatel provádí zpracování jeho osobních údajů, které je v rozporu s ochranou soukromého a osobního života subjektu údajů nebo v rozporu se zákonem, zejména jsou-li osobní údaje nepřesné s ohledem na účel jejich zpracování. V takovém případě může subjekt požádat správce nebo zpracovatele o vysvětlení či požadovat, aby správce nebo zpracovatel odstranil takto vzniklý stav, zejména blokováním těchto údajů, provedení jejich opravy, doplnění nebo přímo likvidace., tak jak bylo popsáno v příslušné kapitole. Uvedené právní povinnosti se obdobně vztahují i na osoby, které shromáždily osobní údaje neoprávněně, bez rozlišení úmyslného či nedbalostního zavinění jejich jednání.

Pokud došlo v důsledku činnosti zpracování osobních údajů subjektu ke vzniku majetkové újmy, odpovídá za ni původce zásahu podle obecné úpravy odpovědnosti za škodu¹⁴⁸, v případě vzniku újmy nemajetkového charakteru je pak při uplatňování jejího nároku podle zvláštního zákona, s přímým odkazem na ustanovení § 13 OZ.¹⁴⁹ Správce i zpracovatel osobních údajů v případě porušení jejich zákonných povinností odpovídají za škodu společně a nerozdílně, kdy nelze vyloučit ani jejich trestněprávní odpovědnost.

Jak již bylo dříve popsáno, je důležitým právem subjektu, jehož osobnostní údaje jsou zpracovávány, právo na informace o těchto údajích, zakotvené v ustanoveních §§ 11 a 12 ZOOÚ. Správce či zpracovatel jsou povinni informovat subjekt údajů o rozsahu zpracovávaných informací, o účelu jejich zpracování a rozsahu jejich zpřístupnění. Dále musí subjekt údajů poučit o jeho právu přístupu k těmto údajům a o právu na jejich opravu, stejně jako o dalších právech ve smyslu již uvedeného ustanovení § 21 ZOOÚ.

Touto speciální úpravou však nejsou dotčena práva subjektů údajů požadovat informace podle zvláštních předpisů, například zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve

¹⁴⁸ zejména zákon č. 40/1964, občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁹ Srov. ust. § 21 odst. 3 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů

znění pozdějších předpisů, zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím ve znění pozdějších předpisů.

ZOOÚ jako nezávislý orgán kontroly a dozoru nad dodržováním povinností plynoucích z tohoto zákona zřídil Úřad pro ochranu osobních údajů. „Úřad však má i jiné pravomoci, např. boj proti spamu podle zákona č. 482/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Úřad je nezávislý orgán, avšak jeho nezávislé postavení však není stvrzeno Ústavou České republiky, kdy do jeho činnosti lze zasahovat jen na základě zákona.“¹⁵⁰

Tento orgán je mimo jiné oprávněn přijímat podněty a stížnosti na porušení ustanovení Zákona o ochraně osobních údajů, kdy v případě neoprávněného zásahu do jeho osobnostních práv se může subjekt těchto práv domáhat vedle ochrany poskytované Úřadem také ochrany soudní.

6.7.5 Tiskový zákon

Občanskoprávní ochrana osobnosti je doplněna taktéž TiZ. Tato právní úprava se vztahuje na periodický tisk vydávaný nebo šířený na území České republiky, kdy tento zákon nabízí dva prostředky ochrany osobnosti - právo na odpověď a právo na dodatečné sdělení.

Právo na odpověď nalezneme v ustanovení § 10 TiZ, který přednostně definuje charakter a obsah sdělení, na základě jehož zveřejnění může dotčená osoba požadovat na vydavateli uveřejnění odpovědi. Toto sdělení musí obsahovat skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby. Toto skutkové tvrzení musí být nepravdivé, neúplné nebo zkreslující. V případě pravdivého skutkového tvrzení, kterým by bylo zasaženo do soukromí, je nutno postupovat podle ustanovení § 11 a násl. OZ¹⁵¹. Vydavatel je povinen na žádost dotčené osoby odpověď uveřejnit, po smrti dotčené fyzické osoby přísluší toto právo jejímu manželu a dětem, není-li jich pak jejím rodičům.

Odpověď dotčené osoby, ze které musí být patrné, kdo ji činí, se musí omezit pouze na skutkové tvrzení, kterým se tvrzení uveřejněné v periodickém tisku uvádí na pravou míru nebo neúplné či jinak pravdu

¹⁵⁰ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 147

¹⁵¹ srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 139.

zkreslující tvrzení se doplňuje nebo zpřesňuje. Odpověď musí být přiměřená rozsahu napadeného sdělení, a je-li napadána jen jeho část, pak této části.¹⁵²

TiZ v ustanovení § 12 odst. 3 určuje prekluzivní 30 denní lhůtu pro doručení žádosti o uveřejnění odpovědi, a to ode dne uveřejnění napadeného sdělení v periodickém tisku. V této souvislosti je třeba si klást otázku, zda by uvedená lhůta neměla být spíše lhůtou subjektivní.

Druhým zmíněným prostředkem ochrany osobnostních práv podle TiZ je institut takzvaného dodatečného sdělení, zakotvený v ustanovení § 11 TiZ. Tento institut, jak upozorňuje právní teorie¹⁵³, přispívá nejen ke zvýšení ochrany osobnosti dotčené fyzické osoby, nýbrž v širších souvislostech zároveň k posilování a upevňování principu presumpce nevin. V případě, že v periodickém tisku bylo uveřejněno sdělení o trestním řízení nebo o řízení ve věcech přestupků vedeném proti fyzické osobě, anebo o řízení ve věcech správních deliktů vedeném proti fyzické nebo právnické osobě, a tuto osobu lze podle uveřejněného sdělení ztotožnit, za současné podmínky, že toto řízení nebylo ukončeno pravomocným rozhodnutím, má tato osoba právo požadovat na vydavateli uveřejnění informace o konečném výsledku řízení jako dodatečného sdělení. Obdobně jako v případě institutu práva na odpověď, po smrti dotčené fyzické osoby přísluší toto právo jejímu manželu a dětem, případně pokud jich není, jejím rodičům.

Vydavatel je povinen na žádost této osoby informaci o pravomocném rozhodnutí jako dodatečné sdělení uveřejnit. Obdobně právu na odpověď stanoví tento zákon prekluzivní 30 denní lhůtu pro doručení této žádosti, a to ode dne nabytí právní moci rozhodnutí, kterým bylo řízení pravomocně skončeno. Pro případ zrušení pravomocného rozhodnutí platí výše uvedené obdobně.

K zajištění účelu dodatečného sdělení i práva na odpověď jsou ustanovením § 13 TiZ stanoveny podmínky jejich uveřejnění, zejména povinnost uveřejnění tohoto sdělení na vlastní náklady vydavatele do 8 dnů

¹⁵² srov. ust. § 10 odst. 2, 4 zákona č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁵³ srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 142

od jejich doručení, a to v rovnocenném umístění, formě a rozsahu přiměřeně napadenému sdělení, ve stejném periodickém tisku, v němž bylo zveřejněno napadené sdělení. TiZ však konstatuje i určité výjimky z uvedené povinnosti vydavatele tisku. Jestliže by totiž uveřejněním uvedených institutů byl spáchán trestný čin, správní delikt nebo by bylo v rozporu s dobrými mravy či jestliže by napadené sdělení bylo citací nebo pravdivou interpretací sdělení třetí osoby anebo bylo uveřejněno s předchozím souhlasem dotčené fyzické osoby, není vydavatel povinen odpověď, respektive dodatečné sdělení uveřejnit, jak vyplývá z ustanovení § 15 TiZ.

Dotčená osoba se výše nastíněných prostředků obrany jejích osobnostních práv může domoci taktéž prostřednictvím krajského soudu¹⁵⁴ soudu, a to s odkazem na ustanovení § 14 TiZ v případě, že vydavatel žádosti nevyhoví nebo nesplní zákonem stanovené podmínky. Lhůta pro využití tohoto prostředku je 15 dnů po uplynutí lhůty k uveřejnění vydavatelem.

Výše uvedené instituty práva odpovědi a dodatečného sdělení rozeznává v totožné úpravě i ZoRaT.¹⁵⁵

¹⁵⁴ srov. ust. § 9 odst. 2 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁵ srov. zákon č. 231/2001 Sb., o rozhlasovém a televizním vysílání, ve znění pozdějších předpisů

7. Závěr

Cílem této práce, jak již bylo vytyčeno v jejím úvodu, bylo podat komplexní, avšak zobecněný pohled na prostředky ochrany osobnosti z pohledu českého právního řádu. Dle mého názoru se tento úkol podařilo splnit s tím, že podaný výčet není samozřejmě vyčerpávající.

Během vypracování této práce, s odkazem na historický exkurz, jsem došel k závěru, že osobnostní práva člověka se přímo vážou k jeho právní subjektivitě. Přestože je tento závěr dnes naprosto samozřejmí, nebylo tak tomu v minulosti vždy, lze tedy vyslovit determinaci postavení osobnosti člověka na základě evoluce společnosti, kdy současné právo již nezná člověka jako předmět či objekt právních vztahů. Samozřejmě se to týká zejména tzv. západní civilizace.

Velice zajímavá problematika, která byla v této práci pouze zlehka nastíněna, je nakládání s lidským tělem pro futuro. Lze do budoucna očekávat vzrůstající význam právní úpravy související s lidským genomem, eutanaziemi, pokročilými transplantacemi, to vše v souvislosti s tělesnou integritou člověka. Tato problematika by však byla mnohem rozsáhlejší, než je tato samostatná diplomová práce.

V této diplomové práci byl nastíněn také ten závěr, že lze očekávat, že od 1.1.2014 vstoupí v účinnost NOZ, přestože se i nyní opakují snahy o jeho odložení. V podaném nástinu bylo uvedeno, že NOZ bude nově upravovat i osobnostní práva, která byla doposud dovozována z mezinárodních či ústavních pramenů a právních principů a zásad. Tato explicitní ustanovení předmětných osobnostních práv v základním civilním kodexu lze jen přivítat, jelikož současná úprava v OZ byla již poněkud strohá, s ohledem na vývoj českého právního řádu.

Dále byla v této práci rozebrána ochrana osobních údajů, jakožto dnes velice exponovaného tématu. Rozsah této práce však neumožňoval jeho komplexní rozvedení, jelikož těžiště bylo kladeno na prostředky ochrany osobnosti. V budoucnu lze však očekávat velice zásadní rozvoj a význam této problematiky, s ohledem na sociální sítě a mnohem širší mediální prostor, zejména z pohledu tzv. nových médií. Daná problematika bude samozřejmě interdisciplinární záležitostí, jelikož nelze odhlédnout od sociologických a filosofických konotací apod.

Z celkového rozsahu této diplomové práce zabírají prostředky ochrany osobnosti celou její polovinu, což samozřejmě odpovídá názvu a zvolenému tématu. Smyslem této kapitoly bylo podat rozsáhlejší popis jednotlivých prostředků ochrany osobnosti, zejména z pohledu civilní soudní ochrany. Přestože je tato kapitola poněkud více deskriptivní, mám za to, že účel podání základního přehledu a popisu jednotlivých právních institutů ochrany osobnosti byl splněn. Z podaného výkladu vyplývá, že možnost ochrany je zákonem docela obstojně upravena, avšak spíše se jedná o akcent a přístup soudů v otázkách ochrany osobnosti. Lze vysledovat pozitivní trend, že soudy stále více vyslovují porušení ochrany osobnosti a rozvíjí tak faktickou vymahatelnost tohoto práva.

Samostatnou kapitolou je otázka relutární satisfakce. Sice o tomto nebyl podán výklad v předchozích kapitolách, ale dovolím si v tomto závěru zmínit, že je pozitivní sledování zvyšující se výše přiznaných náhrad. Základním argumentem odpůrců tohoto zvyšování bylo ustanovení § 444 odst. 3 OZ, kdy se dle tohoto zákona vyplácí nejbližším pozůstalým usmrčeného člověka částka ve výši 240.000,- Kč. Poněkud cynicky by se tedy dala takto vyjádřit hodnota lidského života. S ohledem na tuto proporcionalitu by se mohlo jevit přiznávání většího odškodného za difamační výroky, než je výše uvedená částka, poněkud nemorální. Takový přístup je však dle mého názoru nesprávný, jelikož v otázce relutární satisfakce jde zejména implicitně o to, aby se takové difamační výroky, zejména celoplošným médiím, nevyplácely z hlediska zisku, a aby výše odškodnění byla tomuto faktu adekvátní. V tomto případě se jedná na jedné straně o zisk škůdce a míra adekvátního odškodnění na straně druhé. Vývoj současné judikatury tento trend následuje.

Samostatnou kapitolou je ochrana osobnosti pomocí veřejnoprávních prostředků, které vyjadřují ten fakt, že samotný stát chrání určité statky osobnostních práv z moci úřední, přičemž nejsou vyloučeny podněty, oznámení či návrhy ze strany poškozeného subjektu. Současná ochrana se mi z tohoto pohledu jeví dostačující a lze se dále zamyslet nad tím, jestli je opravdu nutná skutková podstata trestného činu pomluvy dle § 314 TrZ, jelikož úprava je poněkud široká a občas se tohoto institutu zneužívá, např. v kruzích politických. Je na zvážení, zda tuto oblast neponechat pouze na civilně právních prostředcích ochrany

Závěrem si dovoluji uvést, že nejzajímavějším vývojem v této oblasti bude sledovat faktický vývoj judikatury s ohledem na pravděpodobnou účinnost NOZ od 1.1.2014, a zda tato účinnost bude mít vliv na současné trendy zcela zásadním způsobem.

8. Resume

This diploma thesis concerns with the issues of personality protection where the point is focused on the means of this protection. The goal is mainly to submit a brief overview of particular means of protection and the way of their usage.

The thesis is gradually divided into several parts. In a first part, there is submitted a short historical excursion dealing with the position of a person in ancient states of the Orient, followed with a brief view into an ancient Greece. The first means of personality protection described in this historical excursion are in a part which deals with Roman law. After that, there follows a brief look at the position of a person in a feudal medieval state, and in the end the development of this in czech lands since accepting AGBG in 1811 until now.

The following chapter concerns with the personality protection as one's essential human right, at the same time, based in the crucial international law documents dealing with human rights, and protection of a person. The protection of a person on a constitutional level of a legal code of the Czech Republic comes after. As needed for this thesis, the position of person protection on the legal law level is described in this chapter.

The next chapter describes the person protection in more details, especially as it is based on the general clause which is included in a civil code, besides secondary law is not omitted. There is also given a description of personal data protection in this chapter as it is provided for a law of personal data protection together with a description of a position of the Office for personal data protection.

The thesis also involves a description of some fundamental judicial decisions connected with the application and development of person protection in a czech legal code after 1989.

The last chapter, which is nevertheless the core of the diploma thesis with the extant of its whole half, involves the particular means of protection of personality. The stress is put mainly on the means of private law

protection. However, the basic description concerns the judicial protection means. As mentioned above, there are elaborated various kinds of legal actions which are possible to use in connection with personal rights protection arising from the civil code. Then, various kinds of protection of personality are extended in Labour Code, press law, copyright law and personal data law as well.

What is concerning purely public law protection, there is a mention of criminal law and transgression law.

The goal of this thesis, as mentioned in its introduction, was submitting a complex but still general view of means of protection of personality from the view of czech law code . In my opinion, the task has been fulfilled with respect to the non-exhaustive list.

9. Seznam použitých pramenů

Literatura

- BALÍK, S., BALÍK, S., ml., Právní dějiny evropských zemí a USA – 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 247 S. ISBN 80-86898-20-2
- BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. xviii, 1616 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-251-2.
- BĚLOHLÁVEK, A. J., CERNÝ, F., JUNGWIRTHOVÁ, M., KLÍMA, P., PROFELDOVÁ, T., ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník, Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 830 s. ISBN 978-80-7380-413-8
- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. et. al. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. ; xx, 1579, xvii, Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9
- ELIÁŠ, K., et al.. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008. 2 sv. Zákony - komentáře. ISBN 978-80-7201-687-7
- FIALA, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2.*, upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 650 s. ISBN 978-80-7380-228-8.
- CHALOUPKOVÁ, H. *Autorský zákon: komentář*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. xii, 477 s. ISBN 978-80-7400-432-2.
- CHALOUPKOVÁ, H. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006. xix, 364 s. ISBN 80-7179-450-3.
- KINCL, J., Urfus, V., Skřejpek, M. *Římské právo*, Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1995. 386 s. ISBN 80-7179-031-1
- KLÍMA, K. et.al. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 1019 s. ISBN 80-86898-44-X

- KNAP, K., ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O. et. al. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. 435 s. ISBN 80-7201-484-6
- MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1954*. 2. upr. vyd. Praha: Linde, 1999. 572 s. ISBN 80-7201-167-7
- MATES, P. *Ochrana osobních údajů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, 2002. ISBN 80-246-0469-8.
- MATOUŠKOVÁ, M., HEJLÍK, L. *Osobní údaje a jejich ochrana: knížka pro praxi*. Vyd. 1. Praha: ASPI Publishing, 2003. 415 s. ISBN 80-86395-50-2
- SKŘEJPEK, M. *Římské soukromé právo: Systém a instituce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 350 s. ISBN 80-7179-031-1.
- ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M et. al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 2 sv. Velké komentáře. 2321 s. ISBN 978-80-7400-108-6

Elektronické zdroje

- KOSARĚ, D. Kolize základních práv v judikatuře Ústavního soudu. *Jurisprudence*. 2008, s. 3-19; [online] dostupné na <http://www.davidkosar.com/publikace/2008%20Kolize%20LP.pdf>
- Jednací řád Evropského soudu pro lidská práva, platný od 1.4.2011, [online] dostupný na <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Basic+Texts/Other+texts/Rules+of+Court/>
česky na <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6967>
- <http://www.nalus.cz>
- <http://www.nsoud.cz>
- <http://www.usoud.cz>
- <http://www.beck-online.cz>

Právní normy

- Listina základních práva a svobod, vyhlášená pod č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech vyhlášený pod č. 120/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Úmluva o ochraně lidských práv a svobod vyhlášená pod č. 209/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- Úmluva o právech dítěte vyhlášená pod č. 104/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, (nový občanský zákoník)
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon) ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29.5.2001, sp. zn. II. ÚS 183/01
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1.3.2000, sp. zn. II. ÚS 517/99
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17.7.2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05.
- Nález Ústavního soudu ČR publikovaný pod č. 419/2006 Sb.
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 6.3.2012, sp. zn. I. ÚS 15886/09
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23.3.2010, sp. zn. I. ÚS 1990/08

- Rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 20.5.2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01
- Rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 13.8.2002, sp. zn. Pl. ÚS 3/02
- Rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 15.3.2005, sp. zn. I. ÚS 367/03
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.9.1995, sp. zn. Cdo 18/95
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.4.2012, sp. zn. 30 Cdo 1677/2011.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.11.2012, sp. zn. 30 Cdo1413/2012
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.11.2012, sp. zn 30 Cdo 4003/2011
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.12.2012, 30 Cdo 1231/2011
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.12.2012, 3770/2011
- Rozhodnutí Vrchního soud v Praze ze dne 7.2.1994, sp. zn. Co 16/94

Odborné články

- BARTÍK, V., JANEČKOVÁ, E. Zveřejňování osobních údajů v periodickém tisku. *Právní rozhledy*. 2009, č. 3.
- DVOŘÁK, J., MACKOVÁ, A. K některým aktuálním otázkám ochrany osobnostních práv fyzické osoby. *Právní fórum*, 2005, č. 6.
- HAJN, P. K přiměřenému zadostiučinění ve sporech o ochranu osobnosti. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 4, s. 7.
- KADEČKA, S. Prostředky ochrany osobnosti v soudní praxi. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2001, č. 2.
- KNAP, K., ŠVESTKA, J. Prostředky občanskoprávní ochrany osobnosti. *Právo a zákonnost*, 1991, č. 6.

- REPÍK, B. Je usmrcení lidského plodu zbavením života, které zakazuje čl. 2 Evropské úmluvy o lidských právech?. *Právní fórum*, 2004, č. 6, s. 99 an.
- SIGMUNDOVÁ, M., TELEC, I. Přehled některých právních a etických otázek ochrany osobnosti. *Soudní rozhledy*, 2003, číslo 3.
- Telec, I. Svolení, nebo zákonné licence v právu osobnostním. *Právní rozhledy* 2007, č. 24, s. 879